

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

2005 OKTÓBER
PAŹDIERNIK

Č. 10 (559)
CENA 2.20 ZŁ

PREHLIADKA KRAJANSKÝCH DYCHOVIEK
SLOVENSKÝ DEŇ V KRAKOVE
JUBILEUM DPZ V TRIBŠI
ORAVSKÉ DOŽINKY

**21. augusta t.r. sa v Jurgove uskutočnilo pekné kultúrne podujatie – XXIV. prehliadka krajských dychoviek, ktorej sa zúčastnilo desať dychových orchestrov zo Spiša a Oravy. Keďže v tento deň aj počasie prialo, prehliadku si prišlo pozrieť veľké množstvo divákov z Jurgova a širokého okolia. Na našom zábere je jeden z účastníkov tohto podujatia – mladá dychovka z Kacvina. Podrobnejšie o prehliadke píšeme na str. 20-21.
Foto: A. Klukošovská**

V ČÍSLE:

Neľahký život	4
O nás s nami	5
Jubileum DPZ v Tribši	6-7
Na návšteve v Harkabuze	8-9
Horčičné zrnko... ..	10
Krepachy '2005	11
Slovenské víno a vinárske zvyky	12-13
Deň ústavy SR	14
Pieniny v kresbe a maliarstve	15
Harkabuzskí jubilanti	16
Oravské dožinky	17
Odišiel Štefan Karlak	18
Za docentom Gronským	19
Prehliadka krajských dychoviek	20-21
Poviedka na voľnú chvíľu	22-23
V apoštoláte Cirkvi	24
Dvestoročný dokument	25
Čitatelia – redakcia	26-28
Poľnohospodárstvo	29
Mladým – mladším – najmladším	30-31
Šport a hudba	32
Učíme sa háčkovať'	33
Naša poradňa	34-35
Psychozábava – humor	36-37
Zaujímavosti	38

NA OBÁLKE: trojica mladých hudobníkov, členov dychového orchestra v Podvlku.
Foto: A. Klukošovská. Návrh obálky: E. Kozioľová.

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SŁOWÁKOV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel. 632-66-04, 634-11-27, fax 632-20-80, e-mail: zg@tsp.org.pl

**Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji**

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Agáta Klukošovská, Marián Smondek

Společné kolegium doradcze:

Žofia Bogačíková, Jerzy M. Bożyk, František Harkabuz,
Žofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová

Skład: Redakcja Żivot

Łamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje Zarząd Główny
w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał,
I półrocze oraz cały rok następny;
do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego
lub bezpośrednio wpłatą na konto:

BANK POLSKA KASA OPIEKI S.A. III/O KRAKÓW 73 1240 2294 1111 0000 3708 6985
Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2,20 zł, półrocznie - 13,20 zł, rocznie - 26,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej jest wyższa o 100%.

**Koszt wysyłki 1 numeru za granicę pocztą lotniczą wynosi 6,80 zł,
rocznie 81,60 zł**

**Cena numeru w prenumeracie indywidualnej w kraju
wynosi 3,65 zł, rocznie 43,80 zł**

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii
redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów
oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów.

Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych,
nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

Nakład 2300 egz.

V rámci XXX. ročníka trhov ľudového remesla „Cepeliada“, ktoré sa uskutočnili koncom augusta t. r. na krakovskom Hlavnom námestí, sa predstavili ľudoví umelci z Malopoľska a jeho jednotlivých okresov. Predávali ľudové výrobky, ba aj predvádzali výrobu niektorých predmetov. Vlni bolo prvýkrát pozvané na toto podujatie aj Slovensko. Tento rok bolo hostí už viac, v tom o. i. Rusko, Ukrajina, Maďarsko, Česká republika a Slovensko. Slovenský deň bol 27. augusta 2005. Program tohto dňa pripravili generálny konzulát SR v Krakove v spolupráci so samosprávami Žilinského, Prešovského a Košického kraja. Na krakovskom Hlavnom námestí prezentovali slovenské keramické, pekárenské, kožené, kovové, textilné a čipkárske výrobky ľudoví tvorcovia zo spomenutých krajov. Stánky sa tešili veľkému záujmu návštevníkov, ktorí mohli navyše ochutnať slovenské vína, piva, mliečne výrobky, syrové korbáčiky a pod. Umeleckú časť slovenského dňa otvorila generálna konzulka SR v Krakove Janka Burianová v spoločnosti riaditeľa Cepelie Jozefa Spišiaka. Vo svojom príhovore pozdravila Krakovčanov a všetkých priaznivcov Slovákov a slovenského folklóru a pozvala ich na prechádzku po slovenských stánkoch s ľudovými výrobkami.

Z javiska sa niesli slovenské melódie známeho akordeónového súboru z Dolného Kubína, ktorý neskôr vystriedal FS Zemplín z Michaloviec. Tento amatérsky súbor vznikol v roku 1957 a svojou intenzívnou prácou sa natrvalo zapísal do kultúrneho povedomia Slovákov ako popredný reprezentant zemplínskeho folklóru. Súbor pozostáva z hudobnej, speváckej a tanečnej zložky a pôsobí pri Zemplínskom osvetovom stredisku. FS Zemplín traduje a zveľaduje kultúrne hodnoty ľudovej umeleckej tvorby, zaoberá sa aj štylizáciou hudobného a tanečného folklóru z tohto regiónu. O jeho vysokej umeleckej úrovni svedčí viac ako 2500 vystúpení doma

Slovenské stánky s ľudovými výrobkami

Gen. konzulka SR J. Burianová počas príhovoru na Hlavnom námestí

SLOVENSKÝ DEŇ V KRAKOVE

a okolo 1100 v zahraničí. V súbore pôsobí osem generácií tanečníkov, hudobníkov, spevákov a choreografov. Umeleckým vedúcim a choreografom súboru je Milan Hvižďák. Súčasťou práce súboru je aj zberateľská činnosť. Do jeho umeleckého archívu neraz načreli za inšpiráciou popredné osobnosti slovenského umeleckého života. Krakovčanom predstavili tance a piesne svojho regiónu.

Povestnou oblasťou Slovenska, kde vyrastajú výborní speváci a muzikanti, je Podpoľanie. Práve z tejto oblasti, z obce Stožek, prišla skupina muzikantov a spevákov *Vrchári*. Názov pochádza od okolia, v ktorom bývajú. Ich nevelká obec je známa viacerými muzikantskými rodmi o. i. Klimovci, Konôpkovci, Melicherčíkovci, Spodniakovci a ďalší.

K ich sviatočnému dňu a pohode odjakživa patrila pieseň. Svoje umenie prezentujú na viacerých podujatiach doma i v zahraničí.

Tentokrát svoj pozdrav priniesli krakovskému publiku, ktorému sa veľmi zapáčili. Zasa pozdrav zo slovenskej Oravy priniesol FS *Flajšovan* z Oravskej Lesnej, dedinky zo slovensko-poľského pohraničia. Súbor predviedol oravské tance a spevy. V oravskej nôte pokračoval krajanský súbor *Kumoratky* z Malej Lipnice a Podvlka, ktorý vedie krajan-ka Kristína Gribáčová. Pripravili pre publikum oravské tance a spevy. Sprostredkovali nielen folklór, ale dali na vedomie návštevníkom, že v Malopoľsku žijú príslušníci slovenskej národnostnej menšiny.

Takéto podujatia nielen umožňujú spoznať susedný národ a jeho kultúrne bohatstvo, ale aj pomáhajú nadviazať spoluprácu.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Foto: archív Gen. konzulátu SR v Krakove

FS Kumoratky na scéne v Krakove. Foto: L. Molitoris

NELAHKÝ ŽIVOT

Na našich cestách za najstaršími krajanmi sme sa tentoraz zastavili v Krempachoch, kde sme sa pozbovávali s Helenou Petráškovou, ktorá prednedávnom oslávila svoje deväťdesiate prvé narodeniny.

Helena Ilona Petrášková sa narodila 25. marca 1914 v slovenskej rodine Márie a Valenta Mazurkovcov v Krempachoch. Mala troch bratov: Valenta, Vojtecha a Jozefa a sestru Máriu. Jej súrodenci okrem Vojtecha, ktorý odišiel do USA, ostali natrvalo v rodnej obci. Detské a dievčenské roky jej uplynuli na pasení husí, kráv a pomoci v domácnosti. Starala sa o mladšiu sestru a neskôr aj bratove deti. Navštevovala päťročnú základnú školu v Krempachoch.

Keď mala sotva jedenásť rokov, zomrela jej mama. Boli to pre Helenu ťažké chvíle. – *Práve v období dospievania dievča potrebuje najviac materskej starostlivosti a podpory. Ja som ju, žiaľ, stratila navždy, - hovorí so smútkom Helena.* – *Dlho som sa nevedela zmieriť s tým, že mamy už niet.* Dlhé zimné večery si Helena krátila na priadkach a páračkách, ktoré boli akýmsi rozptýlením v dosť jednotvárnom živote na dedine.

Helena pomaly vyrástla na švárne dievča, súce na vydaj. Mala viacerých nápadníkov, no najviac sa jej zapáčil Valent Petrášek, za ktorého sa vydala. Sobášili sa v krempašskom kostole 9. februára 1933. – *Bolo to počas fašiangov, vo všedný deň, kedy sa voľakedy konalo najviac svadiieb, - spomína Helena.* – *Svadobnú hostinu sme mali priemernú u nás doma, a aj u manžela.*

Po svadbe sa Helena presťahovala k manželovi a začali spoločne hospodáriť. Už na začiatku spoločného života ich osud trpkou vyskúšal. O nedlho po svadbe zomrel Helenin otec. Nádejou na radostnejší život malo byť dieťa, ktoré však po narodení zomrelo. Keby to nestačilo, v roku

1934 dostal Valent povolávací rozkaz do poľskej armády a musel ísť na výcvik do Sanoka. Helena ostala sama a musela sa starať aj o gazdovstvo. Po návrate manžela z vojenčiny začali myslieť na stavbu nového domu. Po niekoľkých rokoch sa im tento cieľ podarilo zrealizovať a dom posta-

Helena Petrášková so synom Františkom

vili. Medzitým im do manželstva pribudli deti: František, Irena, Mária a Helena.

Blížiac sa hrozba druhej svetovej vojny spôsobila, že 6. augusta 1939 dostal Valent opäť povolávací rozkaz do poľskej armády. Po vypuknutí vojny sa ocitol na fronte a dostal sa do nemeckého zajatia, z ktorého sa vrátil až v roku 1942. – *Boli to pre mňa najťažšie roky, - spomína Helena.* – *Manžela nebolo a ja som sa musela starať o malé deti a o gazdovstvo. Istý čas som síce dostávala pohľadnice, na ktorých manžel písal, že žije a je v poriadku. Keď sa však dostal do zajatia, nemala som o ňom žiadnu zvesť. Boli to mesiace plné neistoty a strachu o budúcnosť. Keď som konečne v roku 1942 uzrela manžela vo dverách domu, bola som veľmi šťastná. Šťastné chvíle*

rodiny Petráškovcov netrvali dlho, lebo o dva roky Valenta opäť povolali do Sabinova na vojenský výcvik. Našťastie nemusel ísť na front.

Povojnové roky boli ťažké pre všetkých. Spiš a Orava sa opäť dostali k Poľsku. V krajine vyčísl'ovali vojnové škody, množstvo krajanov sa už nevrátilo z frontov a ďalší museli útekem na Slovensko chrániť seba a rodinu pred povojnovým prenasledovaním.

Helenine deti vyrástli, začali sa osamostatňovať a zakladať vlastné rodiny. Syn František ostal na rodičovskom gazdovstve a dcéry postupne odišli do USA, kde sa natrvalo usadili. Helena ich bola pozrieť, ako sa im darí v zámorí a páčilo sa jej tam. Napriek tomu vrátila domov, kde sa predsa cíti najlepšie.

Helena veľmi rada spieva, čo využívala aj v kostole, kde spievala slovenské pesničky a modlila sa ruženec. Ešte donedávna sama dokázala zísť do kostola na omšu.

Je veselou a žartovnou ženou. Má veľmi dobrú pamäť, o čom svedčí fakt, že si pamätá napr. že na bojiskách prvej svetovej vojny zahynulo z Krempách dvanásť mládenčov a dvanásť ženatých mužov.

Náš časopis si rada listuje a číta. Je dlhoročnou členkou Spolku a, ako hovorila, aj svoje deti vychovala v slovenskom duchu. Prostredníctvom nášho časopisu zasiela pozdrav svojej rodine a najmä dcéram do zámoria.

Napriek vysokému veku sa živo zaujíma o obklopujúce ju okolie. Teší sa siedmim vnukom a jedenástim pravnukom. Recept na dlhý život nemá. Odporúča však čitateľom Života zdravú stravu, akú možno nájsť v našich obciach, no a vyhýbanie sa stresom.

Prajeme nestorke rodu Petráškovcov veľa zdravia, radosti a božieho požehnania.

Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

22. augusta 2005 sa konalo v Etnografickom múzeu v Tarnove zasadnutie snemovej komisie Malopoľského vojvodstva pre otázky rodiny a sociálnej politiky, ktoré bolo venované problematike rodín národnostných menšín. Na toto zasadnutie pozvala komisia zástupcov jednotlivých národnostných menšín žijúcich v Malopoľsku. Našu menšinu zastupoval generálny tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris. Okrem nás tam boli prítomní aj zástupcovia Rusínov, Rómov, Arméncov a Židov.

Zhromaždených privítala predsedníčka komisie Elżbieta Zięba a oboznámila ich s programom stretnutia. Keďže úlohou komisie je pomoc v riešení problémov rodín žijúcich na území nášho vojvodstva, preto sa komisia rozhodla oboznámiť sa so situáciou priemernej rodiny národnostnej menšiny. Náležité fungovanie rodín zaisťuje rozvoj spoločnosti a tým aj vyspelosť obyvateľstva. Predsedníčka vyzvala prítomných zástupcov menšín, aby oboznámili členov komisie so situáciou rodín jednotlivých národnostných menšín. Z príspevkov vysvitlo, že priemerná rodina národnostnej menšiny zápasí s takými istými základnými problémami ako poľské rodiny, čiže existenčnými - ekonomickými a sociálnymi. Okrem nich má však aj ďalšie problémy, ktoré možno zhrnúť v troch bodov. Prvým je problém so zachovaním národnostnej identity, čo sa často spája s okolím, v ktorom tieto rodiny žijú. Druhým je diskriminácia príslušníkov národnostných menšín. Zvlášť viditeľne sa to prejavuje u rómskeho etnika. Tretím je nedostatočná informovanosť o národnostných menšinách medzi Poliakmi.

Otvorenie stretnutia so zástupcami menšín

O NÁS S NAMI

Členovia komisie po vypočutí týchto príspevkov odsúhlasili štyri návrhy, ktoré by mal zohľadňovať Malopoľský program týkajúci sa otázok rodiny na roky 2002-2007. Prvým návrhom je, aby v grantovom systéme v oblasti kultúry bol samostatný grant pre menšiny, ktorý by podporoval udržiavanie ich identity. Druhý návrh sa spája so zdokonaľovaním sa učiteľov v oblasti regionalizmu vrátane dedičstva menšín žijúcich v danom regióne. Tretí predpokladá účasť zástupcov národnostných menšín v rade pre rodinu. Štvrtý, predložený komisii zaoberajúcej sa otázkami kultúry nášho vojvodstva, sa spája s otázkou zdôraznenia slovenského

pôvodu rodiny Korškošvcov v múzeu v Čiernej Hore a je adresovaný Tatranskému múzeu v Zakopanom.

Diskusiu si vypočul aj splnomocnenec malopoľského vojvodu pre národnostné menšiny Edward Słupik, ktorý o. i. konštatoval, že poľský snem schválil konečne zákon o národnostných menšinách v Poľsku, ktorý upravuje práva menšín a rieši otázky, ktoré doteraz neboli upravené zákonom. Dúfa, že to bude nápomocné pri riešení problémov menšín v Malopoľsku. Dúfajme, že návrhy sa budú realizovať v praxi a neostanú len na papieri.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Počas zasadania komisie

Výstava o Rómoch v Tarnowe

Parádny sprievod požiarnych zborov

Požiarnci na sv. omši

24. júla t. r. si Tribšania pripomenuli 95. výročie činnosti dobrovoľného požiarného zboru (DPZ) v tejto obci. Samozrejme tradícia požiarnictva je oveľa staršia, aj keď nemalo takúto organizovanú podobu.

V tento slávnostný deň pri tribšskej zbrojnici od rána veľmi rušno. Prebiehali posledné prípravy a úpravy okolia zbrojnice. Už predpoludním sa tu začali schádzať delegácie požiarnikov z okolitých obcí. Nakoniec sformovali zástup, ktorý za zvukov jurgovskej dychovky prepochoďoval ku kostolu. Slávnostnú sv. omšu celebraval kňaz Dr. Michal Kempas. Po omši sa požiarnici vrátili k zbrojnici, kde sa začala slávnosť. Najskôr predseda miestneho zboru Bogumiľ Lojek predniesol príležitostný referát o histórii a činnosti zboru.

Z histórie zboru

Prvé správy o existencii dobrovoľného požiarného zboru v Tribši pochádzajú z roku 1910. Prvým veliteľom zboru bol Jozef Vadovský. Tribšania si vtedy postavili drevenú zbrojnicu, v ktorej skladovali protipožiarné náradie. V roku 1919 kúpili v Žiline prvú ručnú striekačku značky Žarek. Až do roku 1929 tribšský zbor viedli Andrej Modla a Valent Pavlica. Neskôr, v rokoch 1929-1935, bol jeho veliteľom František Vadovský. V tomto období si požiarny zbor zadovážil rovnaké uniformy a nové prilby. Keďže požiarnického náradia pribúdalo, v roku 1943 si Tribšania pri kostole postavili novú zbrojnicu z kameňa, ktorú dodnes využívajú.

Vojt A. Kapolka odovzdáva Tribšanom kľúče od auta

V tom istom roku si zbor zadovážil zo Slovenska novú striekačku M 800 značky Stratilek,

ktorá zboru slúžila dlhé roky a bola nápomocná aj pri veľkom požiari v roku 1995. V rokoch 1935-1963 veliteľom zboru bol Franciszek Lojek. Požiarnici celý čas modernizovali svoju výzbroj a v roku 1957 kúpili 20 nových uniformí. Vtedy postavili aj vežu na sušenie hadíc a namontovali v nej elektrickú sirénu. V roku 1964 sa zmenilo vedenie zboru, jeho predsedom sa stal Franciszek Lojek a veliteľom Andrej Pretrášek. V tom istom roku sa zbor obohatil o druhú striekačku M 800, na ktorú získal prostriedky z miestneho urbáru, Gminnej národnej rady vo Vyšných Lapšoch a od obyvateľov obce. Pri príležitosti posviacky tejto striekačky urobil zbor zbierku na tretiu striekačku. V roku 1967 zvolili nového veliteľa zboru, ktorým sa stal Valent Vadovský. Tretiu striekačku kúpili tribšskí hasiči v roku 1969. Keďže náradia pribúdalo a priestory zbrojnice sa stali primálne, Tribšania začali pomýšľať na stavbu novej zbrojnice. Na začiatku sedemdesiatych rokov začali zháňať stavebný materiál. Stavebné práce trvali skoro desať rokov. Nová zbrojnica bola posvätená v júni 1984. O rok neskôr zbor dostal od obyvateľov obce a rodákov zo zámoria požiarnickú zástavu a súčasne kúpil aj štvrtú striekačku PO-5. Koncom toho istého roka zbor dostal od veliteľstva požiarnych zborov v Novom Tar-

Andrej Kačmarčík preberá zlatú medailu

JUBILEUM

Čestní hostia

Posviacka nového automobilu

DPZ V TRIBŠI

Žuk, ktorý slúži požiariakom dodnes. V tomto období sa mení vedenie a predsedom sa stáva Jozef Pavlica a veliteľom Andrzej Łojek. V roku 1996 zbor si zadovážil novú striekačku slovenskej výroby PS12R1, na ktorú tretinu peňazí poskytla Štátna poisťovňa (PZU) v Novom Targu a ostatné tribšský zbor, obyvatelia obce a rodáci zo zámoria. Veľký požiar v roku 1995 upozornil tribšských požiariakov, že si musia čím skôr zaobstarat oveľa výkonnejší automobil. V súvislosti s tým o tri roky neskôr kúpili starší automobil značky Jelcz 315, ktorý opravili a vybavili nehrdzavejúcou nádržou na 5000 litrov vody. V roku 2001 valné zhromaždenie zboru zvolilo nový výbor v zložení: predseda Bogumił Łojek, veliteľ Jozef Pavlica, jeho zástupca Jozef Pavlica, tajomník Valent Tomaškovič, účtovník Silvester Vaksamanský, gazda Jozef Pavlica. Revízná komisia: predseda Mieczysław Łojek, členovia Ryszard Turkot, Eugen Bizub a Marian Mąka.

Prvoradou úlohou nového vedenia zboru bolo zvýšenie výkonnosti automobilu značky Jelcz 315. Neskôr sa sústredili na opravu niektorých priestorov zbrojnice a úpravu okolia pred garážou. Bolo to možné za finančnej podpory gminy a gminnej správy DPZ v Nižných Lapšoch. Zbor sa obrátil o finančnú podporu aj na viaceré inštitúcie,

o. i. na Štátnu poisťovňu, Ministerstvo vnútra a administrácie PR, Ústredný výbor DPZ vo Varšave a Gminný úrad v Nižných Lapšoch, od ktorých získal podporu a kúpil ďalšie požiariacké náradie: striekačku WT-30X značky Honda, agregát na výrobu elektriny spolu s osvetlením, požiariacký rebrík, motorovú pílu značky STHIL, ochranné odevy, nové uniformy pre požiariakov a pre mládežnícku skupinu. Dôležitým nákupom pre zbor bol nový vysokovýkonný požiariacký automobil značky GAZ-GAZELA. Prostriedky na tento automobil poskytli: 18. tisíc zlotých Gminný úrad v Nižných Lapšoch, 14. tisíc richtársky fond, 90. tisíc požiarny zbor, 3. tisíc Štátna poisťovňa (PZU) a 15. tisíc Ústredný výbor DPZ PR vo Varšave. K zlepšeniu komunikácie zboru prispievajú tri rádiotelefony a jeden automobilový rádioprijímač značky Motorola. Tribšania mali teda dosť dôvodov na oslavu.

Slávnosť

Po referáte predseda zboru privítal vzácných hostí - o. i. predsedu správy Okresného oddelenia Dobrovoľných požiarnych zborov v Novom Targu Mieczysława Olcoňa a jeho zástupcu Kazimierza Cepucha, novotargskeho starostu Jana Hamerského, zástupcu okresného veliteľa Štátneho požiarného zboru v Novom Targu Andrzeja Serafina, okresného kuráta požiariakov, preláta Tadeusza Juchasa, predsedu Gminnej správy DPZ v Nižných Lapšoch Władysława Celusiaka, vojta gminy Nižné Lapše Mgr. Ing. Antoniego Kapołku, poslancov gminnej rady s predsedníčkou Mgr.

Mládežnícka čata

Spoločný záber na pamiatku

JUBILEUM DPZ...

Józefou Pawlikovou, tajomníčku gminy Niżné Lapše Małgorzatu Grywalskú, vojta gminy Bukowina Tatrzańska Józefa Milana Modłu, farára z Čiernej Hory-Zahory Huberta Kasztelana, riaditeľku ZŠ v Tribšči Mgr. Juliu Miśkowiczovú, richtára obce Franciszka Milona, predsedu miestneho urbáru Franciszka Wadowského, delegácie požiarnikov z okolitých obcí a ďalších.

Nasledovala dlho očakávaná chvíľa posvätenia požiarnického automobilu a ďalšieho náradia. Posvätil ho kňaz Dr. Michał Kempas. Neskôr dôstojníci požiarnictva odovzdali predsedovi zboru doklady a kľúč od nového automobilu. Zazneli aj blahoželania, aby toto náradie slúžilo čo najlepšie a najdlhšie. Kurát požeňal požiarnikov a prijal zboru k jeho výročiu veľa úspechov. Zároveň daroval zboru obraz Panny Márie Ludźmierskej. Predsedu zboru za jeho úsilie pri zveľadovaní požiarnickej výzbroje odmenili sochou svätého Floriána. Práve jeho zásluhou vznikla v roku 2004 11-členná mládežnícka čata požiarnikov. Podľa predsedu sú šance aj na vytvorenie dievčenskej čaty.

Vyznamenania

Každá požiarnická slávnosť sa spája s vyznamenaniami najzaslúžilejších členov zboru. Na žiadosť DPZ v Tribšči vojvodská správa DPZ udelila zlatú medailu za zásluhy pre požiarnictvo Andrejovi Kačmarčíkovi, striebornú Mieczysławovi Łojekovi a Krzysztofovi Waksmańskému, bronzovú Józefovi Pawlicovi. Na žiadosť gminnej správy DPZ v Nižných Lapšoch udelila vojvodská správa DPZ striebornú medailu za zásluhy pre požiarnictvo Bogumiłovi Łojekovi. Odznak vzorný požiarník získali: Marian Mąka a Ryszard Turkot. Po týchto slávnostných chvíľach sa požiarnikom prihovorili dôstojníci a zhromaždení hostia. Vyzdvihli nezištnosť dobrovoľnej požiarnickej služby a potrebu zlepšovania jej efektívnosti, v čom určité pomáha moderné náradie. K 95. výročiu činnosti zboru im priali, aby mali vždy na zreteli pohnútky, ktoré viedli k založeniu zboru a naďalej slúžili ľuďom.

Po slávnosti nasledovala ľudová veselica, ktorá trvala do neskorej noci.

Požiarny zbor ďakuje všetkým, ktorí podporili jeho úsilie a zúčastnili sa podujatia.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

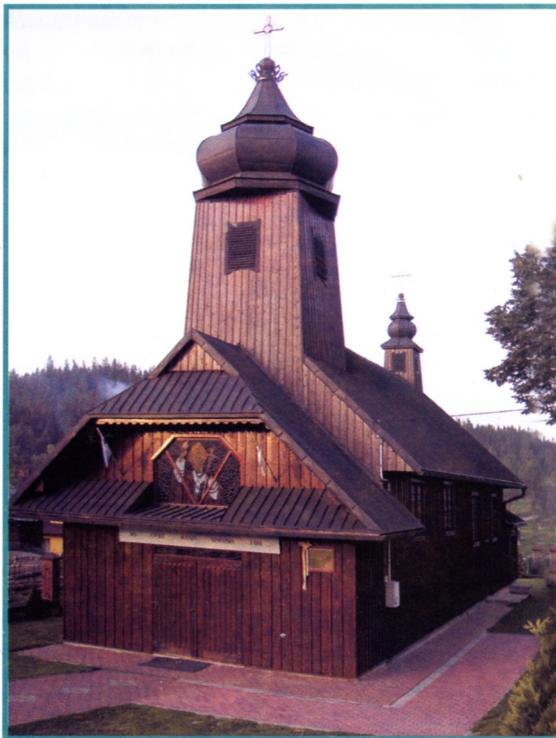
Foto: VALENT KAČMARČÍK

Pri našich cestách po Orave sme tentoraz zašli do jednej z najmenších dediniek tohto regiónu – do Harkabuza, aby sme sa dozvedeli, čo sa zmenilo od našej poslednej návštevy v roku 2002. Už na prvý pohľad bolo vidieť, že obyvatelia nepremárnili tento čas a opäť trošku svoju obec zveľadili.

Čo je nové v obci?

Jednou z najdôležitejších investícií v obci bola oprava miestnej komunikácie. Doteraz sa podarilo opraviť úsek od dolnej časti obce k požiarnickej zbrojnici a v poslednom čase sa pracovalo na úseku od požiarnickej zbrojnice až k základnej škole. Vynoviť by mali celú cestu až po križovatku do Raby Wyżnej. Druhou dôležitou investíciou pre obec je oprava zničenej cesty do Raby Wyżnej, čím by sa cesta z Harkabuza do sídla gminy výrazne skrátila. Totiž doteraz všetky autobusy idúce do Raby Wyżnej musia robiť okľuku cez Podvlek a Spytkowice. Časť cesty už opravili

Kostolík Nepoškvrneného počatia P. Márie

Stará drevena zvonica v Harkabuze

NA NÁVŠTEVE

a nanovo asfaltovali. V realizácii tohto projektu sa malo pokračovať aj tento rok, k čomu, žiaľ, nedošlo. Ďalším čiastočne už zrealizovaným projektom je nová prístupová cesta k obecnému cintorínu. Zatiaľ bol postavený nový most cez potok. Majú tiež vydláždiť celý chodník až k cintorínskej bráne. Okrem týchto investícií sa podarilo vybudovať pri základnej škole nové ihrisko a vyložiť chodník ku kostolíku Panny Márie ustavičnej pomoci. Navyše ako v každej obci, aj v Harkabuze časť prostriedkov vydali na opravu poľných ciest.

Požiarnici

Požiarny zbor v Harkabuze má aktuálne 20 členov. Pomáhajú pri hasení požiarov v blížšom a ďalšom okolí. Zúčastňujú sa pravidelne súťaží. Naposledy sa takáto súťaž konala v Spytkoviciach 21. augusta t. r., na ktorej Harkabuzania obsadili 7. miesto. Zato oveľa lepšie obstál mládežnícky oddiel, ktorý obsadil druhé miesto,

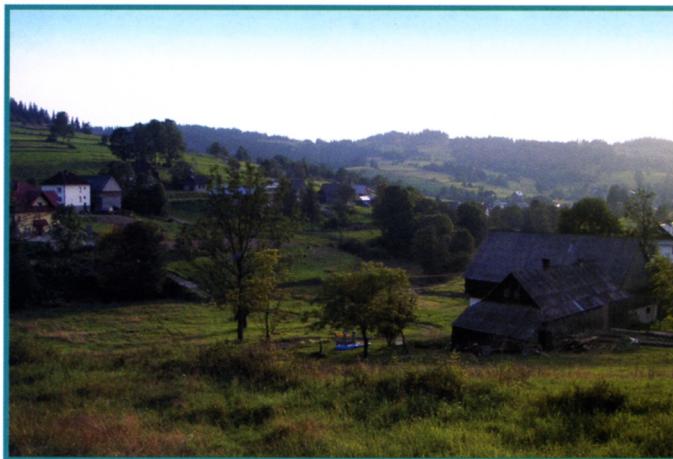
za ktoré získal aj pohár. Za posledné tri roky sa situácia požiarnikov v Harkabuze veľmi zmenila. Podarilo sa im dokončiť novostavbu požiarnej zbrojnice, ktorú slávnostne posvätili koncom roka 2002. Pri tejto príležitosti posvätili aj nový automobil Steyer. Odvtedy nová budova slúži nielen požiarnikom, ale aj miestnym obyvateľom, pretože na poschodí je k dispozícii veľká sála a kuchyňa, ktoré sa často využívajú pri rôznych príležitostiach, ako napr. svadby, obecné zábavy, schôdze a pod. Druhou veľkou oslavou bola posviacka požiarnickej štandardy v máji t. r.

A aké majú plány do najbližšej budúcnosti? Chceli by kúpiť ochranný odev, ktorý súrne potrebujú. Takýto odev zohráva pri hasení požiarov dôležitú úlohu, pretože chráni požiarnikov pred možnými popáleninami a pritom im umožňuje účinnejšie bojovať s ohňom. Okrem toho chcú vybudovať nový príjazd k požiarnej zbrojnici, pretože doterajší je príliš strmý a v zime sa takmer nedá využívať. Avšak

ktorá odváža mlieko do zberne. Ceny mlieka v poslednom čase trochu vzrástli, ale aj tak sú na hranici rentabilnosti. Za normálne mlieko platia okolo 70 gr/liter, za extratriedu cca 80 gr/liter. Pritom dosiahnuť úroveň extratriedy nie je vôbec jednoduché. Hospodár potrebuje k tomu množstvo potvrdení a certifikátov, ktoré treba každoročne overovať alebo obnovovať. Aj preto sa takéto hospodárenie opláca viac vo veľkom. Ak sa však niekto rozhodne zostať na otcovskom poli a začať takto ťažko pracovať, musí to byť pre neho nielen práca, ale predovšetkým koníček. Hlavne preto, že aj keď niečo zarobí, musí to hneď niekam zainvestovať. V získavaní európskych dotácií pomáha aj poradenské centrum pre roľníkov z Noweho Targu, ktoré usporadúva v každej obci kurzy

pre záujemcov a pomáha im aj vypĺňať žiadosti o dotácie. Tento rok sa počet žiadostí zvýšil, pretože vlni ešte nie každý veril tomu, že môže takúto finančnú pomoc získať. To sa však môže zmeniť, najmä keď ide o zásady prideľovania dotácií. Boli by poskytované nie podľa rozlohy poľa, ale podľa množstva produkcie. Bol by to určite spravodlivejší spôsob, pretože by sa viac peňazí ušlo tým hospodárom, ktorí sa snažia o rozvoj.

Ako som sa dozvedel, v obci sa rozvíjajú malé agroturistické hospodárstva. Najťažšie je začať, pretože najprv treba zainvestovať do úrovne ponúkaných služieb, aby vyhovovali požiadavkám zákazníkov. Pokiaľ sú takéto agroturistické hospodárstva malé, netreba ich registrovať v gminnom úrade. Takéto aktivity miestnych obyvateľov sú podporované vďaka programu tvorenia nových pracovných príležitostí na vidieku.

Pohľad na obec

Krajanania

Krajský život sa v tejto obci nemenní. Kedysi to bolo lepšie. MS mala svoju kapelu a súbor. Niektorí krajanania dodnes udržiavajú živý kontakt so Slovenskom. Najlepším príkladom je sám predseda MS František Harkabuz, ktorý často cestuje na Slovensko. Predovšetkým na kultúrne podujatia, na ktorých neraz aj vystupuje. Naposledy vystupoval v septembri na súťaži heligonkárov spolu s Jozefom Kadlubekom pri príležitosti odhalenia pamätnej tabule známemu slovenskému básnikovi Pavlovi Orságovi Hviezdoslavovi na Slanej Vode pod Babou Horou. Čo sa týka slovenčiny v škole, tá sa tu už dlhší čas nevyučuje. Jedným z problémov je aj malý počet detí, pretože školy hrozí, že ju zatvoria a deti budú musieť dochádzať do školy v Podsrní. Ale ak chceme, aby sa slovenský duch z tohto regiónu nevytratil, treba sa viac zaujímať o výchovu krajskej mládeže.

Text a foto:
MARIÁN SMONDEK

Nový most k cintorínu

V HARKABUZE

pre nedostatok finančných prostriedkov jeho výstavbu musia preložiť.

Ako sa tu hospodári?

Ešte nie tak dávno skoro každá rodina mala aspoň malé hospodárstvo, na ktorom chovala aspoň jednu kravu. V dnešných časoch sa väčšina takýchto malých hospodárstiev rozpadá, pretože sa to vôbec neopláca. Ľudia radšej hľadajú prácu v zahraničí, kde sa dá lepšie zarobiť. Takýmto spôsobom sa živí nejedna rodina. Sú však aj takí, ktorí zostanú a pracujú na svojom a snažia sa svoje hospodárstvo rozvíjať. Pomáhajú v tom aj dotácie z Európskej únie, vďaka čomu môžu do svojej produkcie aj zainvestovať. V Harkabuze sa rozvíja niekoľko takýchto agrohospodárstiev, ktoré sú zamerané predovšetkým na chov hovädzieho dobytku a produkciu mlieka. Dá sa povedať, že kravu v tomto náročnom prostredí sa dá vychovávať najlahšie.

Zastavil som sa na jednom hospodárstve Mariána a Heleny Sončekovcov, aby som sa o ich práci niečo dozvedel. Na svojom hospodárstve chovajú niekoľko kráv. Každodenne prichádza cisterna,

HORČIČNÉ TRNKO...

Mesiac, ktorý je pred nami, nám prináša tému večného života. Myslime na to aj vtedy, keď berieme do ruky ruženec a prosíme Pannu Máriu, aby sa prihovárala za nás vždy, ale najmä v hodinu našej smrti. Opakujeme to v každom Zdravas Mária. To bude pre nás najdôležitejšia hodina. To bude naše narodenie pre nebo. Preto keď spomínáme rôznych svätých, ctíme ich v deň „narodenia pre nebo“, čiže v deň ich smrti pre svet.

9.10.2005, 28. nedeľa v cezročnom období, Mt 22, 1-10

Ježiš nám dnes opäť hovorí o večnom živote. Tento život je ako stretnutie ľudí s Majstrom na peknej besede. Aby sa však dalo vojsť do paláca, kde sa koná beseda, treba mať oblečenie, aké prislúcha na tak veľkej hostine. Kto ho nemá, nemôže besedovať. Večný život je najčastejšou témou Ježišových slov adresovaných ľuďom. Záleží mu na tom, aby ho mal každý človek. Či však ľuďom záleží na večnom živote, to je už iná vec. Sami dobre vieme, ako to vyzerá. Častokrát je tak, že si ľudia hovoria: „budem myslieť na večný život, keď budem starý“. Či však s tým treba čakať až do príchodu staroby? Večný život je pred nami vždy otvorený. Sv. Pavol napísal: „Pán Boh nechce hriešnikovu smrť, naopak, chce, aby sa obrátil a žil“.

16.10.2005, 29. nedeľa v cezročnom období, Mt 22, 15-21

Ježiš nás učí, že každému treba dať to, čo mu patrí. Nie je to nič iné ako spravodlivosť. Bohu máme dať to, čo patrí Bohu, kým človeku, čo patrí človekovi... Potrebujeme spravodlivých ľudí nielen v našom politickom živote, ale aj v tom obyčajnom. Po spravodlivých ľuďoch volá celý svet, lebo keď ich nebude, život človeka sa môže stať peklom. Pán Ježiš nám o tom hovoril na slávnosť Všetkých svätých: „Blažení spravodliví, lebo ich je Božie kráľovstvo“. Spravodlivých ľudí potrebujeme v každej oblasti života. To nás učil aj Ján Pavol II. Keď bol v Skoczowe v Poľsku, povedal, že naša krajina potrebuje spravodlivých ľudí, tzn. ľudí svedomia.

23.10.2005, 30. nedeľa v cezročnom období, Mt 22, 34-40

Pýtali sa Majstra, ako keby to nevedeli. Dobre však vedeli, ktoré prikázanie je najväčšie. Dobre vedeli, čo treba robiť, aby sa spasili. Dobre vedeli a predsa sa pýtali... Stretol som istého človeka, ktorý mi povedal: „Prosím vás, neviem, či je to hriech? Keď som mu začal vysvetľovať, poznamenal: „dobré, že som o tom nevedel“. To je farizejský postoj, aký mali tí, čo sa v dnešnom evanjeliu pýtali Majstra. Keď počúvame toto evanjelium, pýtame sa sami seba, či sa v niektorých situáciách nášho života nepodobáme oným farizejom? Aj my ako ľudia veriaci v Krista dobre vieme, ktoré jeho prikázanie je najväčšie a je nad všetkými. Je to prikázanie veľkej lásky k Bohu a človeku, ktoré má prenikať všetko, čo robíme. Ináč budeme ako farizeji...

30.10.2005, 31. nedeľa v cezročnom období, Lk 19, 1-10

Vždy sa mi páčilo a páči slovenské slovo „chrám“. Vyjadruje veľké tajomstvo každého nášho kostola. V Božom chráme býva Pán. Božím chrámom je celý svet, ako hovorí Sväté písmo, ale my, malí ľudia, máme tie naše chrámy, malé kostolíky, veľké baziliky, ktoré máme radi, v ktorých sa modlíme, ktoré obnovujeme, upratujeme atď. Dnes by nám bolo treba pobožkať steny nášho kostola, ktoré kedysi pred rokmi biskup pomazal svätým olejom, čím odovzdal náš kostol len Bohu. Poďakujme Bohu za to, že máme svoj kostol, že v každej našej obci alebo v meste vidieť veže kostolov, v ktorých „býva Pán uprostred svojho ľudu“.

1.11.2005, Slávnosť všetkých svätých, Mt 5, 1-12

Tento mesiac nám prináša spomienku na našich blízkych zosnulých. Najbližšie dni trávim na cintorínoch. Ideme tam častejšie ako inokedy, modlíme sa, získavame odpustky, ktoré obetujeme za

Kostol sv. Martina v Krempachoch

našich bratov a sestry, ktorí s nami žili, bývali, tešili sa a delili s nami každodenný život. Kto stratil nejakú blízku osobu, vie, že v týchto dňoch sa cintorín stáva nielen miestom pamäti, ale aj viery vo večný život. Ďakujeme Kristovi, že jeho hrob je prázdny, že vstal z hrobu a dal nám nádej...

6.11.2005, 32. nedeľa v cezročnom období, Mt 25, 1-13

V týchto dňoch, keď v srdciach a myšlienkach rozjímame nad našimi zosnulými, vieme, že im ešte môžeme pomôcť, aby sa mohli ocitnúť v kráľovstve Otca plného milosrdenstva. Práve naše modlitby, obetované sv. omše, sv. prijímanie a odpustky im pomáhajú získať plnosť večného života s Bohom. Potrebné sú kvety, sviečky, ale najviac je potrebná úprimná modlitba. Keď sa modlíme za zosnulých, pamätajme aj na seba, aby sme na tom svete mohli získať odev pre večný život. Odpustky sú skrze naše modlitby a sv. prijímanie Božím darom pre zosnulých v očisti. Vďaka tomu môžu ukončiť svoje očistenie a získať plnosť života s Bohom. Snažme sa v týchto dňoch získať takéto odpustky pre našich blízkych. Treba ísť na sv. prijímanie a pomodliť sa na cintoríne a vtedy sú to úplné odpustky (v dňoch 1.-8.11.)

Kňaz PAVOL KUBANI

Budova krempašského gymnázia

Tancuje skupina country

KREMPACHY '2005

August 2005 – Na 6. výročie krempašského gymnázia gmina Nový Targ vyhosťovala trochu peňazí medziiným na stavebné dokončenie zvonjšku školy. Od založenia tejto školy ju ukončilo už 627 gymnazistov, ktorí väčšinou pokračovali v ďalšom vzdelávaní na stredných školách. Nový školský rok 2005/2006 začalo v tejto škole 156 nových žiakov

21.8.2005 – Krempašský dychový orchester sa úspešne zúčastnil tradičnej prehliadky krajských dychoviek, ktorá sa tentoraz konala v Jurgove. Krempašania pripravili na prehliadku tri skladby. Slávnostného koncertu na

prehliadke sa zúčastnilo 28 krempašských hudobníkov.

25.-28.8.2005 – v týchto dňoch sa v Novom Targu konal 6. podhalský jarmok, na ktorom sa uskutočnila aj prehliadka ľudového umenia a folklóru zo Spiša, Oravy, Podhalska a z iných regiónov. Z Krempách sa tohto podujatia zúčastnil o.i. folklórny súbor Zelený javor aj so svojou skupinou country, spevácky zbor Hilaritas a hudobná skupina Colt, ktorej členom je aj náš krajan František Surma. Na prehliadke sme mohli vidieť aj slovenský detský folklórny súbor Maguračik z Kežmarku.

27.8.2005 – v Krakove sa uskutočnil slávnostný ingres nového krakovského metropolitu, arcibiskupa Stanislawa Dziwisza, ktorého sa zúčastnili aj viaceré delegácie farníkov zo Spiša a Oravy. V delegácii spišského dekanátu boli aj Krempašania, o.i. Lýdia a František Surmovci a Anna Krištofeková.

28.8.2005 – futbalisti LKS Spiš Krempachy začali po letnej prestávke novú, jesennú sezónu v oblastnej podhalskej futbalovej lige. V prvom zápase sa stretli na ihrisku v Durštíne s miestnym tímom Wicher, nad ktorým zvíťazili presvedčivo 6:0.

**Text a foto:
FRANTIŠEK PACIGA**

Vykopávanie zemiakov

Mladá krempašská dychovka

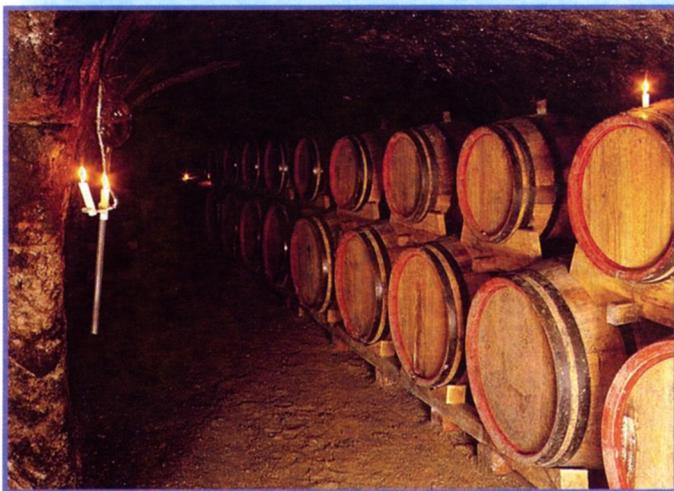

SLOVENSKÉ VÍNO A VINÁRSKE ZVYKY

Slovensko je známe o. i. vďaka turistickým zaujímavostiam, krásnym horám a množstvu jaskýň. Aj slovenský vinársky priemysel si hľadá svoje miesto vo svete. Veď dobré slovenské víno sa svojou kvalitou vyrovná známym svetovým značkám. Akoby aj nie, veď pestovanie viniča má na slovenskom území dlhodobú tradíciu.

Počiatky pestovania siahajú do čias Rímskej ríše. Už v 3. storočí sa vinič pestoval na svahoch Malých Karpát. Výrobu vína podporil aj rozvoj kresťanstva. Víno sa predsa používalo pri bohoslužbách. Aby ho bolo po celý rok pod dostatkom, kláštory a farské hospodárstva začali vysádzať vinič a budovať pivnice na uskladnenie vína. O ďalší rozvoj sa postarali zemepáni, ktorým taktiež záležalo na rozvoji vinohradníctva, a tak nebolo zriedkavosťou, že poddaných, ktorí sa starali o vinohrady, oslobodili na niekoľko rokov od platenia daní. Prvé šenky určené na priamy predaj vína sa objavili začiatkom 17. storočia. Dovtedy ho vinohradníci predávali len vo vlastnom dome „pod viechou“, najčastejšie od sviatku sv. Juraja do sv. Michala. Dopyt po slovenskom víne však v tomto čase upadá. Oživeniu vinohradníctva pomohla náhoda – objavenie šumivého vína. Bratislava bola po francúzskej Champagne prvým miestom v Európe, kde sa začalo vyrábať šumivé víno jeho kvasením vo fľašiach. Stalo sa tak vďaka náhode. Ranený vojak napoleonskej armády J. E. Hubert, ktorý sa vracal s ruského bojiska, sa v Bratislave zaľúbil do krásnej ošetrovateľky Paulíny a táto láska ho zdržala v Bratislave na celý život. Založil prvú mimofrancúzsku prevádzku na výrobu šumivého vína. Takýmto spôsobom pretrvalo pes-

Dozrievanie tokajského vína v drevených sudoch

Malokarpatská vínná cesta

tovanie viniča na Slovensku až do dnešných čias. Veľakrát bolo na pokraji úpadku, ale opäť vzrástlo.

Aktuálne sa Slovensko delí na šesť vinohradníckych oblastí: malokarpatskú, južnoslovenskú, nitriansku, stredoslovenskú, východoslovenskú a tokajskú. Každá oblasť je rozdelená na niekoľko rajónov, ktoré sa skladajú z vinohradníckych obcí. Pre každú oblasť sú charakteristické iné klimatické a prírodné podmienky. Aj preto sa na rôznych miestach pestujú rôzne odrody viniča. Z bielych muštových odrôd prevláda predovšetkým Rizling vlašský, Rizling rýnsky, Silvánske zelené, Veltlínske zelené, Tramín červený, Burgundské biele, Burgundské sivé, Dievčie hrozno, Chardonnay, Sauvignon a Müller-Thurgau. Z červených muštových odrôd sa najviac pestuje Cabernet Sauvignon, Frankovka modrá, Modrý Portugal a Svätovavrincecké. Výnimku medzi vinohradníckymi oblasťami tvorí tokajská vinohradnícka oblasť, kde je povolené pestovať tokajské odrody viniča – Furmint, Lipovinu a Muškát žltý.

Podľa kvality sa víno na Slovensku rozdeľuje do 3 kategórií. Prvou kategóriou – najnižšou – je tzv. stolové víno. Vyrába sa z hrozna o najnižšej cukornatosti a často sa osladzuje repným cukrom. Druhou kategóriou sú akostné vína. Na najvyššom stupni sú vína s prívlastkom. Sú to najkvalitnejšie vína, ktoré sa vyrábajú výhradne z hrozna domáceho pôvodu. Takéto víno sa prevažne vyrába len v dobrých ročníkoch. Podľa obsahu cukru sa na Sloven-

Prezentácia vín spojená s degustáciou

sku delia vína na suché, polosuché, polosladké a sladké. Výnimku v stupnici kvality a cukornatosti tvoria opäť tokajské vína. Tie rozdeľujeme na tokajské odrodové vína, tokajské samorodné vína a tokajský výber, ktorý sa vyrába len v priaznivých rokoch. Podľa pretlaku oxidu uhličitého víno rozdeľujeme na tiché, sýtené, perlivé a šumivé.

Ako som už spomínal, víno má na Slovensku dlhodobú tradíciu a s ňou sa spája aj množstvo zvykov, ktoré pretrvali až do dnešných čias. Obaračky hrozna sú spojené v rôznych regiónoch Slovenska so slávnosťami vinobrania. Je to oslava úrody hrozna, mladého vína. Počas vinobrania zavíta každoročne do vinohradníckych mestečiek množstvo záujemcov, ktorí chcú posedieť pod viechou, ochutnať nielen burčiak či rampáš, ale tiež zjesť nejakú kuchársku špecialitu, napr. husacinu s lokšami plnenými pečeňou alebo cigánsku špecialitu, ktoré k týmto oslavám nepochybne patria. Keď si hostia trochu vínka vypijú, začínajú o ňom aj spievať. V priebehu stáročí vzniklo o ňom množstvo pesničiek, takže repertoár je naozaj bohatý. Pre hostí slávností je prichystaný bohatý kultúrny program, v ktorom vystupujú folklórne súbory, hudobné skupiny a samozrejme nechýba ani alegorický sprievod. Výroba vína na Slovensku sa tradične spája s malokarpatským regiónom a okolím Bratislavy. Kedysi o slávnosti vinobrania súťžili medzi sebou tri malokarpatské mestečka – Modra, Pezinok a Rača, a aby ani jedno nebolo ukrátené, každý rok sa konali v inom mestečku. V poslednom čase sa však vinobranie usporadúvajú v každom z nich.

V tomto regióne, ktorý na Slovensku nazývajú aj Malokarpatskou vínnou cestou, môžeme nájsť vyše stotridsať milovníkov vína, vinárov, vinohradníkov a podnikateľov v oblasti reštauračných služieb. Táto oblasť je už veľmi dlho známa vo výrobe dobrého vína. Ved' už v roku 1884 vznikla v Bratislave Bratislavská vinohradnícka a záhradnícka škola, ktorá sa špecializovala na výchovu vinohradníkov a výrobcov vín. V roku 1922 bola však prenesená do Modry. Je to jediná stredná škola na Slovensku so zameraním na vinohradníctvo, vinárstvo a ovocinárstvo. Produkty z tejto školy dosahujú prvotriednu úroveň a o svojej kvalite presvedčili odborníkov na domácich, ako aj zahraničných súťžiacich.

Táto cesta spája z vinárskeho hľadiska najpozoruhodnejšie body regiónu. Je prít'azlivá pre turistov, ktorí by radi

ochutnali miestne vína a špeciality, navštívili vínne pivnice a vinotéky. Súčasťou vínnej cesty sú aj múzeá, kde sa môžu návštevníci bližšie zoznámiť s pestovaním a spracovaním viniča v tomto regióne. Ani človek neznalý vína a jeho kvalít sa nemusí obávať návštevy vínnej pivnice. Vinári mu poradia vo výbere, povedia čo-to o histórii a kvalite vína i jeho výrobe.

Ako hovorí skúsený vinár, pri pití vína treba použiť všetky zmysly: čuch, zrak, chuť, ale aj hmat a sluch, lebo pohárom vína si treba pripit' a štrngnúť. Preto k vinárstvu patrí aj množstvo tradícií. Azda najznámejšou vinohradníckou tradíciou, prít'ahujúcou do regiónu množstvo turistov, je už spomínané malokarpatské vinobranie, ktoré sa začína obyčajne v piatok na poľudnie a trvá až do neskorého nedeľného večera. Nie všetky vínne pivnice sú otvorené stále. Aj preto sa oplatí navštíviť túto oblasť počas Dňa otvorených pivníc. Podmienkou účasti každého milovníka vína je zakúpenie vstupenky, ktorej súčasťou je degustačný pohárik, vínny pas a orientačná mapa. Takto vybavení návštevníci môžu vychutnávať vína nielen z tohtoročnej produkcie. Iné vinárske podujatia v malokarpatskom regióne nemajú takú verejnú, ba až ľudovú formu a sú určené skôr pre vinárov a znalcov vína. Ide o vínne trhy, kde sa degustuje už vyzreté víno, a svätomartinské požehnanie mladého vína. Vínne trhy sa usporadúvajú na jar, spravidla posledný aprílový víkend, keď už všetko víno je vyčirené a ustálené a môže sa degustovať. Ide vlastne o výstavu vín spojenú s degustáciou, počas ktorej sa udeľujú ceny, po ktorom sa otvára obrovská ochutnávka vín pre verejnosť. Svätomartinské požehnanie mladého vína je nová tradícia - 11. novembra, na sv. Martina, sa ochutnáva mladé víno. Toto podujatie má slávnostný a komorný charakter, na ktorom sa zúčastňujú vinári a ich hostia. Víno požehnávajú katolícki a evanjelickí farári.

O tom, že sa na Slovensku vyrába dobré víno a o dobrom vplyve na ľudí, nesvedčia len ocenenia na medzinárodných súťžiacich, ale tiež ľudová kultúra. Preto si na záver dovoľím napísať jednu slohu pesničky z Vajnor:

*De sa dobré víno rodzí,
Tam sa ludom dobre vodzí,
de sa robí pálené,
Tam sú sami korhelé.*

Sprac.: MARIÁN SMONDEK

Alegorický sprievod

J. Čongva a L. Molitoris blahoželajú gen. konzulke

Bývalý a terajší krakovský metropolita na recepcii

DEŇ ÚSTAVY SR

Pri tejto príležitosti 5. septembra t. r. usporiadal Generálny konzulát SR v Krakove slávnostnú recepciu v Medzinárodnom kultúrnom centre v Krakove. Účastníkov recepcie, ktorí prišli zablahoželať generálnej konzulke SR v Krakove Janke Burianovej a konzulovi Markovi Lisánskemu k slovenskému štátnemu sviatku, vítali melódie gitarovej skupiny z Dolného Kubína.

V krátkom príhovore generálna konzulka srdečne podakovala zhromaždeným, ako aj inštitúciám a samosprávnym orgánom za doterajšiu spoluprácu s generálnym konzulátom a súčasne vyslovila pranie, aby sa táto spolupráca naďalej plodne rozvíjala a prinášala čo najlepšie výsledky. Po spoločnom prípitku nasledovali diskusie vo väčších buď menších skupinkách o aktuálnych politických a spoločenských otázkach, ale aj o efektívnosti slovensko-poľskej spolupráce.

Gen. konzulka J. Burianová počas zvtania s krajanmi

Medzi pozvanými hosťami boli o. i. poradca prezidenta PR Tomasz Kowalski, vicevovodkyňa Malopoľska Jadwiga Nowakowska, maršalek Malopoľského vojvodstva Janusz Sepioł, bývalý krakovský metropolita kardinál Franciszek Macharski a terajší metropolita, arcibiskup Stanisław Dziwisz, predstavitelia diplomatických zastupiteľstiev v Krakove, zástupcovia vojvodských a okresných samosprávnych orgánov. Spolok Slovákov v Poľsku zastupoval o. i. predseda SSP prof. Jozef Čongva, podpredsedovia Dominik Surma a šéfredaktor Ján Špernoga, generálny tajomník SSP Ludomír Molitoris, obvodní predsedovia SSP na Orave a Spiši Genovéva Prilinská a František Mlynarčík, ako aj predsedovia niektorých miestnych skupín, učiteľia slovenčiny a ďalší.

Počas recepcie hostia mali možnosť ochutnať niektoré výborné slovenské špeciality, ako napr. bryndzové halušky, kotlíkový guláš a iné jedlá, k čomu nechýbalo ani dobré slovenské víno. (ak)

Účastníci recepcie

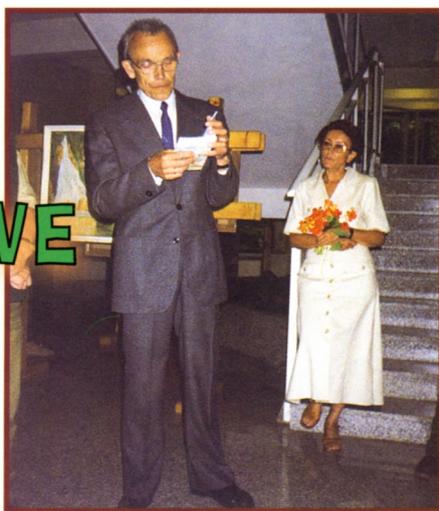
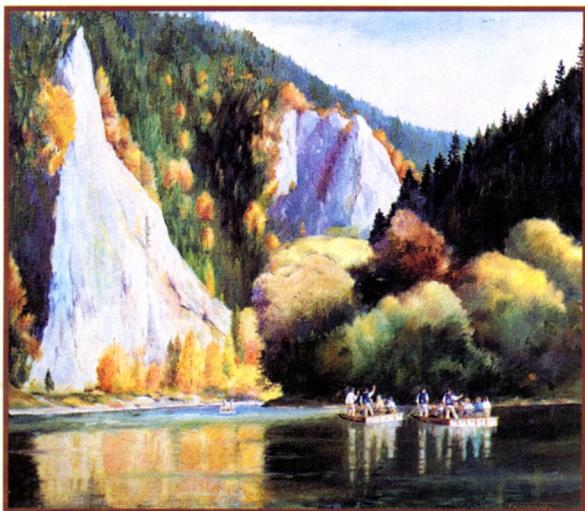
PIENINY V KRESBE A MALIARSTVE

Pod týmto názvom sa v sídle Pieninského národného parku v Krościenku konala výstava prác Kristíny a Františka Kolkovičovcov zo Szczawnice. Myšlienka takéhoto podujatia sa zrodila počas slovensko-poľských umeleckých dielní organizovaných pre Združené školy výtvarných umení z Kežmarku a Zakopaného a jej úlohou je propagovať výtvarných umelcov z pieninského regiónu. Ako prví sa v tejto pozoruhodnej akcii predstavili v septembri práve manželia Kolkovičovci, ktorí sú známi medzi našimi čitateľmi.

Kristína Kolkovičová pochádza z Ursusa pri Varšave. Je absolventkou Vysokej školy Márie Curie-Sklodovskej v Lubline a Pedagogickej školy vo Varšave, ktorú absolvovala spoločne s budúcim manželom Františkom. Svoje prvé dotyky s umením mala už v rodisku. Odjakživa sa zaujímal o kresbu a to najmä kvetov, čo sa prejavuje v celej jej tvorbe. Zaoberá sa aj olejomalbou a pastelom. Jej obrazy odzrkadľujú krásu pieninskej prírody, okolia Szczawnice a najmä kvety. Tvorba je pre ňu prostriedkom na vyjadrenie svojich pocitov, nálad, ako aj vnútra. Doteraz mala 26 samostatných výstav a zúčastnila sa aj na 64 kolektívnych výstavách.

František Kolkovič je nielen výtvarníkom, ale aj básnikom. V krajanskom prostredí je známy a nedávno sa do rúk verejnosti dostala básnická zbierka Oravské návraty. O tejto skutočnosti sa len teraz dozvedeli niektorí jeho známi a priatelia, ktorí sa zúčastnili vernisáže výstavy. Preto nie div, že žiadali autora, aby im prečítal aspoň jednu

Malba *Prielom Dunajca* F. Kolkoviča

F. a K. Kolkovičovci počas otvorenia vernisáže

Obraz K. Kolkovičovej – kytica poľných kvetov

báseň a zároveň ju preložil do poľštiny. František sa zaoberá perokresbou, ale aj olejomalbou, akvarelom a temperou. Kresby perom sú väčšinou čierno-biele podfarbené pastelkami. Na výstave predstavil výjavy z Pienin, krajinky Malých Pienin či idylické obrázky na salaši. Počas výstavy niekto povedal, že „síce Poliaci majú väčšiu časť Pienin, ale Slováci za to najkrajšie vyhliadky na ne.“ Krajan Kolkovič mal doteraz 34 samostatných výstav a podieľal sa i na 75 kolektívnych výstavách.

Výstava propaguje krásy pieninského regiónu. Návštevník sa najprv môže oboznámiť s päťdesiatimi dvoma prácami Kolkovičovcov, tým aj s regiónom a potom si môže pozrieť výstavu o histórii, faune a flóre Pienin. Spája sa v tom nielen propagácia regiónu, ale aj miestnych umelcov. Je to pozoruhodný nápad, ktorý môžu využiť aj iné kultúrne strediská a takto prispieť k poznaniu okolitého umeleckého prostredia.

Obaja manželia sú členmi Tvorivej skupiny Spolku priateľov výtvarného umenia v Szczawnici. Zúčastňujú sa viacerých umeleckých dielní, pracujú s mládežou, ktorú učia rôzne výtvarné techniky. Prajeme im veľa výstav a úspechov vo výchovnej a umeleckej činnosti.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ
Foto: archív Kolkovičovcov

Básnické pokusy nášho dopisovateľa

JÁN BRINČKA

Usmej sa

Usmej sa, že je už jeseň
Že sú kratšie, smutnejšie dni,
Zachovaj v duši jasnotu zôr.

Usmej sa

Splieta sa s dobrým osud zlý
Deň za dňom plynie, uteká, mrie
A staroba je už tu.

Odlet škovránka

Škovránček môj, sivé vtáča,
smúti za tebou zem naša.
Prečo letíš v kraj ďaleký,
hen za hory, moria, rieky?
Či tam krajšie slnko vzhodí?
Či zem zlatšie zrnko rodí?
Nie ti našich polí škoda?
Škoda, škoda, veľmi škoda,
taká je však moja vôľa.
Musím letieť a sa vrátiť
a novú jar zas ohlásiť.

Jeseň

Chodí august po rose,
zbiera huby po lese.
A keď už vyschne rosa,
oriešky z liesky striasa.
September celý v radosti
zbiera už pozostalosti.
Október, aj keď nerád,
nemá už, žiaľ, čo zbierať.
November plný smrtku
nájde len zmrzlú hrudku.
Zato december jasá,
bo prišla zimná krása.

Pravidelne na stránkach nášho časopisu publikujeme životné príbehy našich krajanov, ktorí sa dožili polstoročia manželského života. Je to krásne jubileum, ak si predstavíme, že tak dlhá púť životom po boku toho istého človeka sa neviaže len s radosťami, ale tiež so starosťami a s rôznymi kompromismi, ktoré nie vždy je ľahko prijať. Prednedávnom takého jubileum oslávili aj manželia Ján a Anna Matkoviakovci z Harkabuza, u ktorých sme sa zastavili na rozhovor.

Detstvo

Ján sa narodil v chudobnej slovenskej roľníckej rodine Jozefa a Genovévy Matkoviakovcov v Harkabuze 2. augusta 1934. Mal štyroch súrodencov – bratov Jozefa a Františka a sestry Máriu a Bronislavu. Jozef a Mária sa po skončení druhej svetovej vojny vybrali za prácou do vtedajšieho Československa. Našli ju v Zlatých Horách v Čechách, kde sa usadili a založili svoje rodiny. Mária tam žije dodnes, kým brat Jozef už zomrel. Ďalší dvaja súrodenci – František a Bronislava sa vybrali za prácou do baní v Jaworzne. Bronislava sa tu aj vydala a založila si svoju rodinu. Žiaľ, už zomrela. Brat František si tu tiež založil rodinu, ale keďže po rodičoch po rodičoch zdedil kúsok poľa, na ktorom postavil dom, vrátil sa späť do Harkabuza. Teraz je už na zaslúženom dôchodku.

Jánovo detstvo nebolo ľahké, pretože od malička musel rodičom pomáhať na hospodárstve. Najprv pásol husi, neskôr kravy a robil aj ťažšie práce. Do školy začal chodiť počas vojny. Vychodil štyri slovenské a po vojne ešte dve poľské triedy. Po vojne sa začalo ešte ťažšie obdobie pre nich ako počas vojny, pretože na teréne Oravy a Spiša šarapatila banda Ogňa, ktorá okrádala Slovákov a ohrozovala ich životy. Keď Ján trochu vyrástol, začal sa priúčať gazdovskému remeslu. Ako jediný z piatich detí zostal bývať v rodnej obci s rodičmi. Keď dospel, padla mu do oka dievčina s neďalekej obce Odrowąż. Anne Ján tiež nebol ľahostajný a tak sa 6. júla 1955 spolu zosobášili v odrowążskom kostole sv. Márie Magdalény.

Anna sa narodila v rodine Łaszovcov 6. júna 1933 v Odrowąži. Okrem nej mali rodičia ešte tri deti, synov Stanisława i Józefa a dcéru Żofiu. Sestra a brat Józef už zomreli. Zo súrodencov jej zostal už len brat Stanisław, ktorý hospodári na rodičovskom gazdovstve. Detstvo Anny

Ján a Anna Matkoviakovci s vnukmi. Foto: F. Harkabuz

HARKABUZSKÍ JUBILANTI

tiež nebolo ľahké, pretože od malička musela pomáhať svojim rodičom pri gazdovských prácach. K tomu to boli časy druhej svetovej vojny, ktoré boli za starou hranicou pre obyvateľov omnoho ťažšie ako pre Slovákov.

Manželstvo

Anna sa po svadbe presťahovala k Jánovým rodičom, od ktorým postupne prevzali gazdovstvo vlastných rúk. Hospodárili na ňom prakticky celý život. A pritom udržanie gazdovstva v tomto hornatom cípe Oravy nie je vôbec jednoduché. Veď ako sa v jednom prísloví hovorí: Práve tu je začiatok vody, ale koniec chleba. Popri gazdovstve si Ján občas privyrábal mimo domu, hlavne na stavbách. Ako si Anna a Ján spomínajú, neboli to ľahké časy, ale nejakú si spoločnými silami poradili a takto si radia dodnes. Boli časy, keď bolo horšie, ale boli aj také, keď sa žilo znovu ľahšie. Takto sa im mýňali spoločne strávené manželské roky. Narodili sa im tri deti – syn Stanislav a dve dcéry Štefánia a Mária. Pokiaľ boli malé, pomáhali na gazdovstve všetky. Teraz však s rodičmi býva len syn, pretože dcéry sa vydali, založili si vlastné rodiny a žijú v Bielsku-Bialej. Na rodičov však nezabudli a často k nim prichádzajú na návštevu. Syn sa taktiež oženil s Dorotou rod. Trzebuniovou a spolu s ňou pomáha svojim

rodičom na gazdovstve. Vo voľnom čase chodí pracovať na stavby, aby si aspoň trochu prílepiť popri gazdovstve.

Starí rodičia sa teraz tešia už z 10 vnúčat a môžu odpočívať na zaslúženom dôchodku, aj keď stále niečo na gazdovstve porobia. Ono im po celý život dávalo každodenný chlieb, bolo pre nich potechou ale i zármutkom, každodennou skutočnosťou. Počas tých rokov si Ján udržal v sebe slovenského ducha a dodnes odoberá spolu s manželkou náš krajanový časopis Život. Manželom Matkoviakovcom do ďalších rokov veľa sily, lásky a rodinnej pohody.

MARIÁN SMONDEK

OPRAVA

V Živote č. 9/2005 v článku 350 rokov Repísk na str. 11 sme nesprávne uviedli, že Dr. Wojciech Biliński je veľvyslancom PR v Bratislave. Funkciu veľvyslanca plní Zenon Kosiniak-Kamysz a W. Biliński je vedúcim Konzulárneho oddelenia veľvyslanectva PR v Bratislave, za čo sa všetkým ospravedľňujeme.

Redakcia

Je to tradičné podujatie organizované koncom leta na Orave po završení poľných prác a zozbieraní úrody. Sú vlastne sviatkom úrody a nového chleba.

Tohtoročné dožinky sa konali v poslednú augustovú nedeľu v Podvľku. Oslavy sa začali na rozmedzí oravčianskeho a podvľčianskeho chotára, kde obyvatelia Podvľka privítali chlebom a soľou jablonského vojta Juliana Stopku a odovzdali mu symbolické kľúče od obce. Spolu s ním prišiel do Podvľka z každej obce krásne vyzdobený voz, na ktorom hostia priviezli dožinkové vence. Po úvodnom privítaní sa všetci hostia a domáci pobrali do kostola sv. Martina na slávnostnú sv. omšu, ktorú celebroidal podvľčiansky farár Kazimierz Gunia.

Odtiaľto sa účastníci dožiniek pobrali do miestneho amfiteátra, kde slávnosť pokračovala. Otvoril ju jablonský vojt „novým chlebom“ a po krátkom príhovore pozval na scénu zástupcov jednotlivých obcí, aby predstavili svoje dožinkové vence. Bolo naozaj čo obdivovať, pretože každý z nich bol originálny. Bolo vidieť, že každá obec sa snažila, aby jej veniec bol najkrajší. Preto nie div, že porota mala pri hodnotení týchto „umeleckých“ diel plné ruky práce. Napokon v súťaži o najkrajší dožinkový veniec prvé miesto obsadila Malá Lipnica, druhé Chyžné a Jablonka – Bory, tretie miesto Horná Zubrica a Dolná Zubrica a posledné štvrté

Dožinkové vence

ORAVSKÉ DOŽINKY

miesto sa ušlo Oravke, Jablonke – Centrum a Podvľku.

Potom prišla na rad súťaž o najkrajší dožinkový voz. Hodnotenie bolo ešte náročnejšie, pretože sa nehodnotil len samotný voz, ale aj výzdoba koní a oblečenie povozníkov vystupujúcich na slávnosti v oravskom kroji. A naozaj

bolo čo obdivovať. Treba poznamenať, že v tejto súťaži sa domácim Podvľčanom darilo oveľa lepšie, pretože obsadili prvé miesto. Za nimi sa o druhé miesto medzi sebou podelili Jablonka – Bory a Horná Zubrica, tretie miesto získalo Chyžné a Jablonka - Centrum a na štvrtom mieste skončila Oravka spolu s Dolnou Zubricou a Malou Lipnicou.

Po vyhodnotení súťaže sa na scéne začal kultúrny program, v ktorom sa vystriedalo viacero účinkujúcich. Ako prvý vyšiel na scénu kabaret Truteň zo Skawy s niekoľkými humoristickými scénkami. Vystriedal ho náš divadelný krúžok z Podvľka Ondrejko so zaujímavou humoristickou scénkou nadväzujúcou na končiacu sa žatvu. Nechýbali ani folklórny súbor Rombaň z Chyžného a naše Kumoratky z Malej Lipnice a Podvľka, ktoré predviedli na scéne niekoľko oravských tancov a zaspievali niekoľko piesní. Ako zlatý kliniec programu vystúpil domáci dychový orchester pod vedením Jána Páleníka, ktorý zahral niekoľko známych pochodov a ľudových pesničiek, za čo zoznal veľký potlesk. Dožinkové slávnosti sa skončili ľudovou veselnicou, trvajúcou do neskorej noci, na ktorej do tanca zahrála mladá podvľčianska hudobná skupina La Bamba.

MARIÁN SMONDEK

Jeden z dožinkových vozov cestou na slávnosť

ODIŠIEL ŠTEFAN KARLAK

Krajanov v Jablonke a vôbec náš Spolok postihla veľká strata. 30. augusta 2005 zahynul tragicky v Jablonke vo veku 80 rokov jeden z najaktívnejších činiteľov jablonskej miestnej skupiny SSP a dlhoročný propagátor Života krajan Štefan KARLAK.

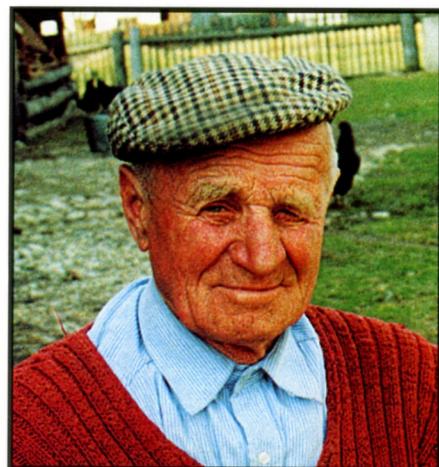
Pripomeňme, že Š. Karlak sa narodil 20. augusta 1925 v slovenskej roľníckej rodine Anny (rod. Sterulovej) a Karola Karlakovcov vo Veľkej Lipnici. Bol najstarší z piatich súrodencov – mal sestry Veroniku, Júliu a Jozefínu a brata Gustáva, ktorý zahynul počas druhej svetovej vojny. Detstvo strávil v rodnej obci, kde vychodil ľudovú školu a od malička pomáhal rodičom na gazdovstve. Už ako chlapec pôsobil v školskom divadelnom krúžku, s ktorým pochodil takmer celú Oravu. Azda najťažšie chvíle prežil v závere vojny, keď sa front zastavil na dlhšie vo Veľkej Lipnici a on sa aj s rodinou musel počas bojov schovávať v pivnici..

Po vojne sa Štefan začal zaučať do otcovho remesla – murárstva. Spolu s otcom pracovali na rôznych stavbách a pochodili takmer celú Oravu a ďalšie okolie. Počas týchto ciest sa zoznámil s dievčinou slovenského pôvodu Margitou Helegdovou z Jablonky, s ktorou sa v roku 1957 aj oženil. Sobášili sa v kostole Premenenia Pána v Jablonke. Po svadbe sa Štefan presťahoval do Jablonky a spolu s manželkou býval u svokrovcov. Naďalej však, popri práci na gazdovstve,

chodil na múračky, aby si niečo ušetril a mohol sa ekonomicky osamostatniť. Neskôr sa zamestnal v jablonskej mliekárni a posledných desať rokov pracoval v miestnej škole ako školník. Robil tam prakticky všetko, staral sa o poriadok a čistotu, upratoval, robil udržiavacie práce a v zime aj kúril. Pracoval tu až do čias, kým neprešiel do dôchodku. Avšak Štefanova nespokojná náтура a vitalita mu nedovolila nečinne sedieť a oddychovať. Už ako dôchodca sa pustil do obchodovania, takže sme ho donedávna mohli často stretnúť na jablonskom trhu.

Medzitým sa mu narodilo päť dcér, ktoré vychoval spolu s manželkou. Najstaršia Mária býva dnes v Kędzierzyne-Koźli a druhá Grażyna sa po vydaní presťahovala na Tešínsko. Ďalšie dve dcéry Justína a Jana, telesne postihnuté, bývali spolu s rodičmi. V rodinnom dome zostala aj najmladšia dcéra Emília, ktorá sa vydala a stará sa o hospodárstvo, opatruje rodičov, najmä matku, ktorá je veľmi chorá.

Ako sme už písali, Štefan Karlak patril medzi najaktívnejších Oravcov a vyvíjal širokú spoločenskú činnosť, najmä v krajanском hnutí. Bol podpredsedom Obvodného výboru Spolku na Orave, ako aj miestnej skupiny SSP v Jablonke. Okrem toho bol predsedom jablonskej odbočky Spolku sv. Vojtecha v tejto obci a každý rok dovážal zo Slovenska pre krajanov Svätovojeťské kalendáre, podielové knihy a iné publikácie. Bol iniciátorom viacerých akcií v Jablonke, ktorými chcel

Štefan Karlak

zaktivizovať a upevniť národné povedomie tamojších krajanov.

Š. Karlak sa významne zaslúžil ako horlivý propagátor nášho krajanского časopisu Život. Už mnoho rokov nielenže obetavo zbieral v Jablonke predplatné, ale aj pravidelne, každý mesiac, doručoval náš časopis tamojším čitateľom. Možno aj vďaka nemu má Život v tejto obci vyše šesťdesiat odoberateľov.

Ako roduverný Slovák veľa času a úsilia venoval Š. Karlak problematike slovenských bohoslužieb v Jablonke. Že dodnes nezaujíma, je to nepochybne aj jeho záskuha. Nebál sa ostro protestovať proti častým zmenám času odbavovania týchto bohoslužieb. V súvislosti s tým viackrát korešpondoval dokonca s bývalým krakovským metropolitom, kardinálom F. Macharským a inými biskupmi metropolitnej kúrie v Krakove. Sníval o tom, aby sa slovenské sv. omše odbavovali vo všetkých obciach na Orave.

Štefan Karlak sa tešil veľkej dôvere jablonských krajanov, ktorí ho často volili nielen do výboru MS, ale aj za delegáta na viaceré celoštátne zjazdy nášho Spolku, kde horlivo obhajoval záujmy krajanov a zakaždým prezentoval nové iniciatívy týkajúce sa o.i. výstavby Domu slovenskej kultúry v Jablonke, výučby slovenčiny na školách a výchovy mladej generácie pre krajanское hnutie. Za svoju aktivitu a obetavosť bol vyznamenaný o.i. medailou Spolku Za zásluhy pre KSSČaS.

Odišiel od nás vzorný krajan, neúnávný krajanский činiteľ, starostlivý manžel, otec a starý otec, ktorý nám bude veľmi chýbať. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme hlbokú sústrasť.

MS a OV SSP na Orave,
ÚV SSP a redakcia Život

Rozlúčka so Štefanom Karlakom na jablonskom cintoríne. Foto: L. Molitoris

ZA DOCENTOM GRONSKÝM

Ten, ktorý nám doteraz prinášal radosť a potešenie, nám výnimočne tentokrát spôsobil smútok a bolesť. V piatok 17. júna 2005 odišiel vzácny človek, kolega, priateľ.

Doc. PhDr. Andrej Gronský, CSc. sa narodil v roku 1928 v Nedeci (Poľsko), kde aj absolvoval povinnú školskú dochádzku. Zmaturoval v roku 1948 na Gymnázium v Kežmarku, cez ktoré prešlo, podobne ako aj on, viacero vynikajúcich slovenských vedcov. Vysokoškolské štúdiá absolvoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

Čerstvý absolvent nastúpil do Matice slovenskej v Martine ako odborný pracovník. Tu sa zaoberal hlavne problematikou výskumu v oblasti knihovníctva. Keďže každú prácu sa snažil robiť na vysokej profesionálnej úrovni, rozšíril si vzdelanie a získal druhú odbornú spôsobilosť v odbore knihovníctva a bibliografie. Z toho obdobia a spomenutej problematiky pochádza z jeho pera jedna monografia a viacero vedeckých či odborných článkov doma i v zahraničí (Poľsko, Maďarsko). Láskou mu však zostáva psychológia, ku ktorej by sa rád vrátil. Tento sen sa mu naplnil v roku 1963, keď sa stáva odborným asistentom na Pedagogickom inštitúte v Trnave, ktorý sa o rok neskôr pretransformoval na Pedagogickú fakultu Univerzity Komenského so sídlom v Trnave. Tu začína jeho pedagogická i vedecká kariéra v odbore psychológie. Jeho celoživotnou láskou sa mu stala oblasť, na ktorú sa špecializoval – oblasť symboliky. V nej sa venoval symbolickej komunikácii, vývinu symbolickej chápatosti počas života a jej korelácii s celkovou inteligenciou a kreativitou žiakov. O problematike symbolického myslenia bol častým prednášateľom na odborných seminároch, konferenciách a kongresoch v zahraničí (Nemecko, Rusko, Maďarsko, Slovinsko, Poľsko).

Vo svojej pedagogickej práci tiež využíval mnohoročné skúsenosti z práce súdneho znalca v odbore psychológie. Jeho precízne vypracované expertízy boli pre súd pri rozhodovaní vždy cennou oporou, o ktorú sa mohol oprieť.

Po osemdesiatom deviatom roku sa vo svojej práci sústredil aj na proble-

matiku kresťanskej symboliky, ktorá ho priťahovala, ale dovtedy sa jej oficiálne nemohol venovať. V roku 1996 bol iniciátorom, odborným garantom a v istom zmysle aj „spiritus movens“ úspešnej medzinárodnej konferencie „Kresťanská symbolika a mládež“, zorganizovanej na pôde Trnavskej univerzity. Bola to práve Trnavská univerzita, na ktorej prežil posledné roky svojej aktívnej práce. Pán docent Gronský patril k jej „zakladateľskej generácii“, pôsobil na nej od jej obnovenia v júli 1992. Pre Trnavskú univerzitu bolo snáď riadením osudu, že mala v radoch svojich pracovníkov v tých najťažších a rozhodujúcich chvíľach práve takéto osobnosti. Pán

docent ako renomovaný psychológ, vedec známy svojimi vedeckými prácami nielen na Slovensku, ale i v zahraničí, bol jednou zo záruk, že novovznikajúca univerzita bude nosiť od svojho začiatku punc kvality. Súčasne s kvalitou psychológa – vedca treba spomenúť aj učiteľské majstrovstvo, o ktorom vydali neformálne svedectvo stovky jeho študentov.

Perfektná znalosť poľštiny, ako i jeho vrúcny vzťah k Poľsku, nezmazateľne poznačili aj jeho profesionálnu kariéru. Počas nej, od samého začiatku až do konca života, sa venoval prekladom odborných štúdií z poľštiny, najmä v oblasti knihovníctva a bibliografie, psychológie a pedagogiky. Priekopníckou prácou na Slovensku bol jeho Poľsko-slovenský a slovensko-poľský knihovnícky slovník vydaný Maticou slovenskou v roku 1962. Spolupracoval s poľskými univerzitami a absolvoval na nich aj vedecké stáže (Akadémia katolíckej teológie vo Varšave, Katolícka univerzita v Lubline, spolupráca s Jagelovskou univerzitou v Krakove). Pre Trnavskú univerzitu bol osobnosťou, ktorá pomohla vybudovať dobré priateľské vzťahy, ako i spoluprácu v oblasti vedy a pedagogiky s partnerskými univerzitami v Poľsku.

Rozlúčili sme sa so vzácnym človekom, univerzitným učiteľom a vedcom. Bude nám veľmi chýbať jeho vrúcny stisk ruky, úprimný záujem o problémy, povzbudivé slovo priateľa. Napriek tomu, že už bol na dôchodku, na fakulte mal za katedrou miesto stále rezervované. Prichádzal nás povzbudiť, podeliť sa so svojimi vedomosťami, skúsenosťami a múdrosťou. Toto miesto zostáva prázdne. Nie však miesta v našich srdciach. Tie budú naplnené peknými spomienkami a tichými modlitbami.

Češť jeho vzácnej pamiatke, nech odpočíva v pokoji!

Doc. Dr. PETER ČERNÁNSKÝ, CSc

Slávnostná sv. omša

Paráda dychových hudieb

PREHLIADKA KRAJANSKÝCH DYCHOVIEK

Dychové hudby majú na Spiši a Orave dlhodobé tradície a tvoria dodnes neodlučiteľnú súčasť života jednotlivých obcí v našich regiónoch. Práve prezentovať ich umenie je poslaním prehliadky krajských dychových hudieb, ktorú každý rok organizuje náš Spolok. Posledný XXIV. ročník tejto prehliadky sa uskutočnil 21. augusta t. r. v Jurgove a zúčastnilo sa ho desať kolektívov s takmer 200 hudobníkmi. Podujatie sa začalo tradične slávnostnou sv. omšou v jurgovskom kostole. Celebroval ju farár Józef Marek, ktorý zároveň pozdravil všetkých účastníkov a želal im pekné zážitky.

Koncert dychoviek

Ako prvá sa divákovi v amfiteátri na lesnej polianke, kde sa konala prehliadka, predstavila dychová hudba z Krempách, ktorá je známa široko ďaleko. Táto dychovka pôsobí od roku 1927 a je pravidelným účastníkom našich podujatí. Pod vedením kapelníka Františka Lukáša zahrála polky *V tom Bojnickom dvore* a *V richtárovej studni*, pochod *Bit happy marching band* a valčík

Drobná datelinka. Dychovka sa úspešne zúčastňuje mnohých podujatí a prehliadok – okresných, ba aj vojvodských.

Krempašanov vystriedala domáca, jurgovská dychovka, ktorá vznikla v roku 1830. Dychovka sa zúčastňuje mnohých podujatí, v tom prehliadok krajských dychových hudieb a koncertov, ktoré organizuje novotargský okres. Nedávno sa zúčastnila 13. parády dychových hudieb v Rabke, koncertu Požiarnici pamiatke pápeža Jana Pavla II. Bola aj na tohtoročnej púti požiarnikov do Čenstochovej a na ďalších podujatiach v okolí. Hrá pod taktovkou Františka Čongvu a na prehliadke predviedla náročný repertoár - polku *Zvonček*, *Barkarolu* a *Šablový tanec* Arama Chačaturiana. V programe nasledovala mládežnícka dychovka z Fridmana, ktorú vedie Stanislav Wojtaszek. Pôsobí pri dychovej hudbe DPZ vo Fridmane od roku 2003. Zúčastnila sa už viacerých podujatí a prehliadok, napr. Koncertu pamiatke pápeža Jána Pavla II, V. púte požiarnikov do Čenstochovej a ďalších. Na našej prehliadke zahrála *Slavonickú polku* Vladimíra Fuku, polku *Stará vrbá* Jaroslava Malinu a *Jarný valčík* Jaroslava Malinu.

Vystupuje dychová hudba z Kacvína

Koncertný debut mladej belianskej dychovky

L. Molitoris, J. Čongva a Š. Bajanik otvárajú prehliadku

Prehliadku sledovalo množstvo divákov

Zvuky dychovej hudby sa niesli celým jurgovským chotárom až k neďalekým tatranským štítom. Keďže počasie prialo, na podujatí sa zhromaždilo veľmi veľa divákov, ktorí každú dychovku prijali vreľým potleskom. Nebolo tomu inak ani vtedy, keď sa na javisku objavila dychovka z Nižných Lápš, ktorej kapelníkom je Štefan Majerčák. Táto dychová hudba sa zúčastňuje mnohých podujatí, gminných a vojvodských. Je združená pri gminnom úrade v Nižných Lápšoch. Na tohtoročnej prehliadke zahrála pochody *Pochod požiarnikov*, *Happy marching band* a valčík *Šepot kvetín*. Po nej sa divákovi predstavila mladá dychovka z Kacvína združená pri Dome slovenskej kultúry v tejto obci. Jej kapelníkom je Stanisław Wojtaszek. Dychovka pôsobí od roku 2003. Zúčastnila sa už viacerých krajanských podujatí, V. púte požiarnikov do Čenstochovej, 13. parády dychových hudieb v Rabke a koncertu Požiarnici pamiatke pápeža Jána Pavla II. Zahrála valčík *V martinskej doline* K. Kanovského, polku *Pod vysokým dubom* R. Medveda a skladbu *Okolo Turca*.

Jedinou oravskou dychovkou, ktorá sa v posledných rokoch zúčastňuje našej prehliadky, je orchester z Podvlka pod vedením Jána Palenika. Táto mládežnícka dychovka pôsobí od roku 1924. Môžeme ju stretnúť na rôznych podujatiach doma i v zahraničí. Hrala aj na takých významných podujatiach, akým bol napr. ingres nového krakovského metropolitu, arcibiskupa

Hostujúci dychový orchester z Lokce

Stanislava Dziwisza. Prezентuje vysokú úroveň. Na prehliadke zahrála skladby *Šla Anička*, *Aké je to ťažké*, valčíky *V zelenom háji*, *Tequila* a pochod *Stauber Parade* a ďalšie.

Po nich sa na javisku ukázala detská dychovka kanonika Františka Moša z Novej Belej pod taktovkou Emila Cervasa. Belianska dychovka má dlhú tradíciu a s malými prestávkami pôsobí od roku 1920. Táto detská dychovka nacvičuje len odnedávna a jurgovskému publiku zahrála niekoľko detských skladieb. Tento debut mladého kolektívu bol veľmi sľubný, takže o ňom iste ešte neraz počujeme.

Beľanov vystriedala kúsená vyšňolapšanská dychovka. Tento orchester vznikol v roku 1882 a jeho zakladateľom bol kňaz Malinaj. Dychovka má bohaté skúsenosti a zúčastňuje sa mnohých podujatí v obci a mimo nej. Pod vedením kapelníka Mieczysława Sołtysa zahrála na našej prehliadke pochod *Šli panenky*, valčík *Kytička* a polku *Liberecká*.

Dychový maratón uzavrela mládežnícka dychovka DPZ gminy Nižné Lápše. Jej kapelníkom je Stanisław Wojtaszek. Pozostáva zo štyridsiaticich osôb najmä z Fridmana, Kacvína a Vyšných Lápš. Základ tejto dychovky tvoria Kacvíňčania. Prvýkrát vystúpili spoločne na V. púti do Čenstochovej. Túto dychovku možno stretnúť aj pri Nedeckom jazere, kde hráva

POKRAČOVANIE NA STR. 24.

Odvzdávanie pamätných diplomov

K

ed' Karlo Kunz kradol ten drahý voz, vôbec netušil, aké komplikácie mu to prinesie.

Prirodzene, ako každý, čo má takéto povolanie, vždy rátal s ťažkosťami.

Aj v tejto profesii patria ťažkosti k veci, práve tak ako burzové krízy k povolaniu makléra alebo ako ranný mráz k povolaniu záhradníka. . . Je to presne tak ako všade inde.

Polícia je čoraz ostražitejšia a technicky lepšie vstrojená. Tomu sa možno prispôbiť. Existujú zradcovia – aj proti tomu sa možno zabezpečiť: podľa možnosti Karlo pracoval sám. Neraz mal ťažkosti s prechovávačom alebo ho vyrušil majiteľ auta a musel zutekať. . . S tým všetkým rátal.

No to, čo sa mu prihodilo teraz, bolo naozaj také strašné, že mu to vyrazilo dych, hoci bol už starým „machrom“. Od zľaknutia zbledol – prvý raz po dlhom čase – a podlomili sa mu kolená, keď otvoril kufor auta a . . .

Tá príhoda je však prípekná na to, aby som hneď prezradil pointu. Teda po poriadku:

Večer Karlo Kunz, hľadajúc nejakú zárobkovú príležitosť – zdôrazňujem zárobkovú, nie pracovnú – vošiel do Harryho výčapu, asi hodinku sa tam ponevierať, a keď nič nenašiel, chystal sa odísť.

Obdobie vykrádania automatov mal už totiž dávno za sebou. Také detské halierové obchody prenechával mladým zajacom alebo starým tulákom. On už roky myslel iba na čosi väčšie. . . Nuž teda, práve chcel zaplatiť pivo a zmeniť lokál, keď prišiel Čierny Ali, celý natešený, že ho stretol, a oznámil mu, že Rudi Prstienkár hľadá pre dobrého zákazníka nejaké väčšie auto, najradšej mercedes, zachovaný, novší model. O tridsaťšesť hodín, teda o pol druhu dňa, musí byť voz v Savone, štyridsaťsedem kilometrov južne od Jánova, v tej ulici u toho a toho siñora. Platí v hotovosti.

- Okej! – povedal Karlo Čiernemu

Alimu, rýchlo ešte vypil kávu a vytiahol si z automatu cigarety. – Okej, Ali, pozriem sa na to!

Tak sa to začalo, takrečeno celkom nevinne.

Spočiatku to aj veľmi jednoducho pokračovalo: o necelú polhodinu totiž Karlo Kunz už natrafil na voz, ktorý presne zodpovedal požiadavkám.

Bol to veľký striebrosivý mercedes najnovšieho typu, trochu zaprášený, ale inak bezchybný. Ako ukázanie prstom zapôsobila naňho poznávací značka: KU-NZ.

- No toto. . . z Kulmbachu! – uškrnul sa, keď to zistil. – Už je na ňom dokonca aj moje meno. . .

HANSJÖRG MARTIN

AUTIČKÁR

Predstieral, že si s mimoriadnym záujmom prezerá výklady obchodu so spodnou bielizňou vedľa hotela, pred ktorým voz parkoval, a kútikmi oka ostro pozoroval, čo sa okolo neho deje.

Z auta vystúpil stredne vysoký, zavlitý muž zo zadného sedadla si vytiahol plášť – navlas podobný pláštú, čo mal na sebe Karlo – povedal žene, ktorá vyšla z druhej strany:

- Prejdime sa trochu po čerstvom vzduchu, Lisa, dobre? Aspoň na koniec ulice a späť. Už sa mi žiada pohyb po tolkom sedení.

- Dobre, - odvetila žena, pekná blondína, pravda, v tvári mala dosť unavený a smutný výraz. Pozrela k nebu, takisto si vytiahla z auta plášť, prevesila si ho na plecía a na hlavu si uviazala pestrú šatku, lebo práve začalo mrholiť.

Aj muž si obliekol plášť, dôkladne zamkol auto a kľúče strčil do praveho vrecka. Potom odišli smerom na radničné námestie.

- Úžasné! – zašomral si Karlo popod nos. – Tu nebudem musieť ani vylomiť okno!

Pribehol k telefónnej búde na najbližšom rohu, vyhľadal si v notese telefónne číslo Rudiho Prstienkára a za-telefonoval mu:

- Rudi? Tu je Karlo. Alfréd mi povedal, že hľadáš pre zákazníka nejaký pozemok. Myslím si, že by som vedel o niečom. Práve som si to bol pozrieť. Koľko by z toho kvaplo mne? Čo? Stav? Veľkosť? Prvotriedny stav! Len to ešte potrebuje záhradníka na pár hodín. Má to dvetisíc osemsto štvorcových metrov. Len v tomto roku sa to parcelovalo. . . Päťtisíc pre mňa? A trovy? . . . No okej. To stojí za úvahu. Pravda, ešte musím odcestovať, predtým než ti budem môcť opäť zavolať. . . Áno, ešte dnes večer. . .

Čo? Na juh, áno. Napozajtre som tu a. . . Okej, Rudi. Potom to dáme do poriadku! . . . Áno. . . Áno. . . Ďakujem!

Všetko bolo jasné. Rudi vedel, o čo ide, Karlo tiež. Mohlo sa to rozbehnúť.

Karlo sa ešte chvíľu potľkal v blízkosti hotela, nespúšťajúc z očí vchod. Nenápadne zistil obsah svojej

peňaženky a uspokojene skonštatoval, že s peniazmi vystačí až za Janov, aj keď má voz veľkú spotrebu, čo predpokladal. . . Potom vošiel, hneď za osvieženým párom z Kulmbachu, do hotelovej haly a dovtedy študoval plán mesta, čo tam bol vyvesený, kým sa tí dvaja neusadili v hotelovej reštaurácii. Potom sa tiež priplichtil dnu, zavesil si plášť hneď vedľa pláštá Kulmbašana a posadil sa o tri stoly ďalej k osamelému pánovi, ktorý s počutelnou chuťou jedol ovarové kolienko.

Vlastne aj Karlo mal hlad, no musel ho potlačiť. Odteraz všetko bolo predovšetkým otázkou času. Ak budú manželía z Kulmbachu dosť dlho jesť, môže byť už za hranicami, keď zbadajú, že im zmizlo auto. A tak si objednal iba koka-kolu s rumom, hneď ju zaplatil a na údiv pojedáča ovarového kolienka pohár vyprázdnil na jeden dúšok. Potom vstal, rozlúčil sa mlkvou poklonou so svojim spolustolovníkom, ktorému stekala masť po brade, zvesil z vešiaka vlastný klobúk a Kulmbašanov plášť a opustil lokál.

O päť minút už bolo medzi ním a nič netušiacimi manželmi niekoľko

kilometrov. Krátko nato došiel za mesto a tak pošibal obrovské stádo koni pod kapotou toho krásneho auta, že cestu po hraničný priechod urobil za slabú hodinku.

Hneď po štarte so spokojným úsmevom zistil, že ručička ukazujúca stav benzínu je na tri štvrté a že v príručnej zásuvke sú všetky doklady od auta, vrátane zelenej karty – poisťky, takže si mohol ušetriť zastávku doma, aby sfalšoval nevyplnené dokumenty, ktoré mal vždy naporúdzi. Našiel aj automapu, no nepotreboval ju. Cestu dobre poznal z predošlých „výletov“. Okrem toho objavil aj zväzok veľkých talianskych bankoviek, „taká ľahkomyseľnosť!“ zašomral káravo – a štyri balíčky cigariet.

Mal som šťastie, aké sa nestáva každý deň, pomyslel si Karlo a začal si ticho pohvizdovať. Pískal falošne. A falošne boli aj jeho predstavy. V tej chvíli to však ešte nevedel. Ktovie, čo by bol urobil, keby to bol vedel. Asi by bol voz čo najrýchlejšie odstabil a zmizol.

Dážď zosilnel. Začalo sa stmievať, keď mu unudený príslušník pohraničnej polície, ktorý zrejme v takom počasí vôbec nemal chuť byť aktívny, nedbalo mávol, aby šiel ďalej. Na rakúskej strane sa odohralo to isté. Karlo začal písať hlasnejšie.

Keď majiteľ mercedesa s manželkou vyšiel z reštaurácie, najedený, odpočinný, s cigaretou v ústach, pripravený pokračovať v ceste, Karlo sa už blížil k Innsbrucku. Ale to zasa nevedel on. Jeho oddychnutá tvár nadobudla zrazu tvrdé kontúry. Zmätene a preľaknuto sa popozeral okolo seba, zažmurkal, zakrútil hlavou, akoby chcel striasť otupenosť, a potom zdesene zvolal:

- Lisa! Auto! – Ukázal na prázdne miesto, kde predtým stál voz. Súčasne strčil ruku do vrečka a zbadal, že nemá kľúče. Keď si plášť prezrel, zistil, že nie je jeho.

- Ukradli nám auto! – zabadákal a chcel začať nadávať, no nedostal sa k tomu. Jeho žena sa pritisla ku nemu, zavrela oči, zvolala „Och, mama!“ a zamdlela. Keby ju nebol včas zachytil, bola by sa zrútila po kamenných schodoch pred hotelom na chodník.

Policajný úradník, naproti ktorému o desať minút neskôr sedeli, sa nemálo čudoval, keď mu okradnutí manželia po začiatočnom otáľaní a koptaní oznámili, čo

im s vozom – okrem zvyčajnej batožiny a iných cestovných potrieb – ešte zmizlo. Musel vynaložiť veľkú námahu, aby sa nezasmial. Mal totiž fantáziu, s čím sa v tomto povolaní nemožno stretnúť veľmi často, a predstavoval si, ako sa zatvári zlodej, keď zistí, čo vezie.

Trvalo asi dve hodiny, kým policajné hlásenie došlo na hranice. Colníci a príslušníci pohraničnej polície, ktorí práve mali nočnú službu, sa hneď prebudili, keď si prečítali, podľa čoho možno poznať ukradnuté auto a na čo by mali zamerať pozornosť, a vodiči mercedesov prechádzajúci hranice tej noci sa čudovali, že im hraničiar so zamračenými pohľadmi kázali otvoriť kufor a vyložiť von všetku batožinu.

Karlo sa v tom čase blížil k Bozenu, fajčil, jedol čokoladu, ktorú našiel v aute, ešte stále si hvízdal a rozmýšľal, že z Rudiho musí vytiahnuť pár stoviek navyše za promptne splnenú objednávku...

Potom si v duchu maľoval, čo bude robiť s peniazmi.

Noc bola chladná a jasná, cesty prázdne. Dediny, ktorými prechádzal, obklopovalo ticho a tma. Ak všetko dobre pôjde, už predpoludním môže byť v Savone.

Uvažoval, či by si z cestovných tašiek na zadnom sedadle a z batožiny, ktorá iste bola v kufri, nemal ešte čo-to vybrať. Určite je tu kamera alebo fotoaparát, možno aj nejaké šperky... Rozhodol sa, že keď sa rozvidnie, zastaví a pozrie sa. Prečo by to mali zhrabnúť talianski partneri Rudiho Prstienkára?

No situácia sa vyvinula celkom inak. Ďalší priebeh akcie neurčoval Karlo Kunz, ani Rudi Prstinkar, ani jeho talianski partneri. Naprogramoval ho skôr istý Giovanni Gozzi – možno už pred večerom, a to neúmyselne a celkom nevedomky. Mal polia po oboch stranách cesty medzi Rivou a Trientom a prešiel krížom na svojom povoze, čo je husársky kúsok za silnej popoludňajšej premávky. Pritom jeho kôň stratil jeden kliniec z podkovy... To bolo všetko.

Malý, ostrý kúsok železa ostal ležať na ceste. Celé hodiny.

Až nad ránom sa zavrtal do ľavej prednej pneumatiky istého striebrosivého mercedesa s nemeckou značkou.

- Ancička tvojho! – uľavil si Karlo, keď zbadal, že čosi nie je v poriadku. Zastal na okraji cesty, zakľal, keď videl, čo sa stalo – predovšetkým preto, lebo zo

zásady neznášal telesnú prácu, a pustil sa odstraňovať škodu. Zapol smerovku, v prepísanej vzdialenosti od auta postavil červený trojuholník, napriek raňajšiemu chladu si vyzliekol sako, aby si ho nezašpinil, mrzuto si vyhrnul rukávy a pobral sa, ešte stále nadávajúc, pohľadať v kufri zdvihák.

Rad-radom skúšal kľúče a práve našiel pravý, keď pri ňom zastal policajný voz.

Jeden z policajtov vystúpil, priateľsky Karla pozdravil a spýtal sa ho lámanou nemčinou, či nepotrebuje pomoc.

- Nie, veľmi pekne ďakujem! – odvetil Karlo, potláčajúc strach, ktorý sa ho zmocnil, keď policajné auto zastalo. Vysvetlil, že treba len vymeniť koleso. – Ďakujem pekne, gracia, s tým si naozaj poradím aj sám... - Pritom otvoril kufor, aby pohľadal zdvihák.

Ruku, ktorá trčala spod prikrývky, uvidel súčasne s policajtom. Akoby doňho hrom udrel.

- Och ... - povedal policajt a odhrnul károvanú prikrývku. V žltkastom svetle kufra bolo vidieť nejakú ženu. Staršiu ženu. Mŕtvu staršiu ženu.

- Mamma mia! – zvolal policajt, hoci mŕtva vôbec nebola jeho matka, a siahol po pištoľi.

To bolo zbytočné. Karlo sa chytil za srdce a nemohol popadnúť dych. Stál ako soľný stĺp.

Na druhý deň cestovala mŕtva tretí raz cez hranice.

Prvý raz rozrušení a znepokojení pozostalí prepašovali jej telesnú schránku, aby sa vyhli zdĺhavým formalitám a vysokému poplatku za oficiálny transport matky a svokry, ktorá im zomrela na dovolenke. Druhý raz, naspäť na juh, ju prepravil cez hranice Karlo, netušiac, koho vezie.

A tretí raz cestovala v ústrety kulmbašskému cintorínu legálne, so všetkými potrebnými papiermi a pečiatkami, v predpísanej kovovej truhle.

Karlo Kunz presvedčil sudcu, že o tom nemal ani tušenia. Tak dostal iba dva a pol roka za krádež a pol druhu roka za pašovanie auta, čo mu stiahli na tri roky odňatia slobody.

Počas tých troch rokov sa zaprisahával, že nikdy neukradne auto – aspoň nie s veľkým kufrom.

V APOŠTOLÁTE CIRKVI

Počas prázdnin navštívil Novú Belú, rodinu a známych beliansky rodák kňaz vdp. Dominik Kalata, ktorý pozval do svojho rodiska aj kňaza misionára rev. Paul O. Gaggawaliho, s ktorým spolupracuje v Spojených štátoch amerických.

Otec Paul Gaggawali je provinciálom novej misionárskej spoločnosti *Apoštolo-via Ježiša*, ktorú založil taliansky biskup Sisto Mazzoldi v roku 1968 v africkej Ugande. Poslaním tejto spoločnosti je hlásať Kristovo evanjelium najmä tam, kde ešte nepoznajú Kristovo učenie. V súčasnosti do tejto spoločnosti patrí už vyše tristo misionárov, ktorí pôsobia v takých krajinách, ako napr. Keňa, Tanzánia, Sudán, Etiópia, Džibuti, Uganda, Taliansko, Anglicko, USA, Rwanda.

Otec Paul je provinciálom v North-hampstone v americkom štáte Pensylvánia. V júni t. r. oslávil dvadsiate výročie kňazstva. Spolu s kňazom Dominikom celebraval sväté omše v Belej, ba, ako povedal, naučil sa aj pár viet po slovensky. Z pobytu v Novej Belej mal veľkú radosť. – *Ďakujem kňazovi Dominikovi za to, - povedal, - že som mohol byť medzi jeho rodákmi a pocítil som hĺbku vašej viery. Nesmierne sa mi páčil váš chrám, v ktorom máte veľa pekných sôch, ale je v ňom čosi viac, čo dokázalo prehlbiť moju vieru. Ďakujem vám za ústretovosť,*

spoločnú modlitbu a milé prijatie. Ťažko mi je odchádzať spomedzi vás, kde sa veľmi dobre cítim, ale kňaz Dominik ma volá len naspäť do USA. Tam je ešte veľa ľudí, ktorí neprijali Krista.

Kňazi navštívili niekoľko poľských a slovenských pútnických miest. Boli o. i. v Čenstochovej, Krakove – Łagiewnikoch, Kalwarii Zebrzydowskej, Šaštíne, Levoči a Ružomberku. Okrem toho si na Slovensku pozreli Bratislavu, Trnavu a Spiš. Otcovi Paulovi sa veľmi páčilo okolie Novej Belej. Rád spoznal aj Slovensko a Slovákov, o ktorých už tak veľa počul od kňaza Dominika.

Kňaz Kalata pracuje ako farár v americkom Frackville v štáte Pensylvánia. Spravuje dve farnosti a je riaditeľom šesťtriednej katolíckej základnej školy, v ktorej sa vyučuje po anglicky. Jeho pastoračná práca medzi Američanmi je náročná, najmä v dnešnej uponáhľanej dobe, kedy si ľudia zriedka uvedomujú potrebu Krista vo svojich rodinách. Kňazovi Dominikovi vypomáhajú v jeho farnostiach kňazi mi-

Kňazi D. Kalata a P. Gaggawali

sionári zo spoločnosti Apoštolov Ježiša. Vďaka tejto pomoci mohol navštíviť svoje rodisko, rodinu a známych.

Prajeme obidvom kňazom veľa síl, duševného a telesného zdravia a božieho požehnanie v ich misionárskej práci.

Text a foto:
ŽOFIA CHALUPKOVÁ

PREHLIADKA...

DOKONČENIE ZO STR. 20-21

pre turistov. Na našej prehliadke zahrála pochod *Veselí trubači* Evžena Zamečníka, zmes valčíkov Karela Vacka a polky *Su-ventúr* a *Swing* Emila Hradeckého v úprave Františka Bartu.

Naši hostia z Lokce

Každé naše podujatie spríjemňujú aj hostia zo Slovenska. Tentoraz na prehliadku prišla dychová hudba z Lokce, ktorá svoj koncert začala hneď po sv. omši pri kostole, kde zahrála rad slovenských ľudových pesničiek. Neskôr v amfiteátri zahrála mnoho známych melódii z okolia Oravy a iných oblastí Slovenska. Niektoré pesničky zaspievali aj sólisti, ktorí sprevádzali túto dychovku. Lokčania sa

zúčastňujú mnohých podujatí a rôznych festivalov dychových hudieb doma a v zahraničí. Ich koncert sa divákovi veľmi páčil, o čom svedčil búrlivý potlesk divákov na záver ich vystúpenia.

Na záver sa všetkým účastníkom prehliadky poďakovali moderátorky Aneta Bloková z Jurgova a Aldona Zahora z ÚV SSP, ktoré zároveň pozvali všetkých na veselicu. Do tanca prihrávala skupina Sami svoji z Repísk.

Posledné slovo patrilo generálnemu tajomníkovi ÚV SSP Ludomírovi Molitorisovi a predsedovi Spolku prof. Jozefovi Čongvovi, ktorí odovzdali dychovkám diplomy a odmeny.

Prehliadku v Jurgove sledovali stovky divákov, medzi ktorými boli o. i. generálna konzulka SR v Krakove Janka Burianová, podpredseda Matice slovenskej Stanislav Bajaník, čestný predseda

Spolku Ján Molitoris, podpredsedovia Spolku Dominik Surma a šéfredaktor Života Ján Špernoga, farár Józef Marek, richtár Jurgova Andrzej Pawlak a ďalší. Počas podujatia si mohli maškrtníci pochutiť na výborných jedlách, ktoré pre nich pripravili Jurgovčania.

Večer zahorela krajanská vatra, ktorú slávnostne zapálila konzulka Janka Burianová v spoločnosti predsedu Jozefa Čongvu a ďalších krajanov.

Prehliadku dychových hudieb usporiadal Spolok Slovákov v Poľsku za finančnej podpory Ministra vnútra a administrácie PR a v spolupráci s MS SSP a dychovkou v Jurgove.

Nám už ostáva len pozvať všetkých na budúcu prehliadku, ktorej miesto a termín záujemcom včas oznámime.

Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

DVESTOROČNÝ DOKUMENT

We jmeno Otca y Sina y Ducha Swa-
teho Amen.

Mi nižej podpisane, dawame na we-
domost nassim potomkom, že ačprawe
Tento kostel skrže Predkow nassich len
z drewa wistaweni bol, že sme o po-
čatku jeho len to počuli, že juss wissej
100 rokov stoji, a že ani se medzi nami
nenassel člowek, kteri by o počatku jeho
naležite wiprawowat bil wedel. Kostel
tento ponewač nas wsseckich chitit
nemohol, uminili sme prodlužit a sice
takowim spusobem, že žaden ku kos-
tela prodlužení nebil nuteni, len jedine
z puhej k Bohu laski obetuwal naň kdo
čo chcel, či penize, či owsa, či lanu. A
ačkolwek Predkowe nassi, jak pochopu-
jeme bez dozwołeni Slawnego Panstwa
to učinili.: (nebo v ten čas jeste Pan-
stwo tak pozorne nebil:) mi Slawnemu
Panstwu Nassemu: Welkomoznim Pa-
nom Andreas, a Ferdinandowi Horvath
de Palochay, Slobodnim Baronom sme
poniženu Prosbu poslali a w nej žadali,
abi nam drewo na prodlužení kostela po-
trebne, milostiwe dowolili, po dowolenu
potrebne Drewo jedna kazda Rolia podla
poradku zwezla, ktere dne 17^{-ho} Maja
Cimermani kresat začali; a wikresene
dne 3^{-ho} Juniussa Roku 1811^{-ho} založili.
Pri kterej príležitosti učinena je Offera,
z kterej nektera Minza tj. Penezi tu po-
ložene jsu; abi Potomci nasse wideli, w
jakich časow Kostel ten sme prodlužili.
– Na ten čas mali sme Krala Francisca
jmenem prwnego, pod ktereho Ridenim
strassliwa Woyna z Francuzom bila, ale
bud Bohu hwala se ai skončila; Medzitim
časmi tak tvrde a dreahé bili, že sme o

takich nič nehirowali: Jeden Gbel owsa
predawal se po 7 Rf. Jarec 16 Rf. Žito
22 Rf. Psenica 27 Rf. Masso Howadze
po 12 Dutki, Slanina po 30 Dutki. Wina
Holba najplansse po 1 Rf. Palenki Holba
po 1 Rf 10 Dutki. Piwo 8 grajcare. Cizmi
na Hlopa za 36 Rf za Zupke 20 Rf, ktera
drahota swoj počatek odtud wzala, že
mezi nami mnoho papirmich penezi bilo
a odtud čo kdo zapital za čo, to mu plateno
bilo. Mezitim Najlaskawejssi a Milostiwi
Kral nas hladice na tu neslichanu Dra-
hotu, milostiwi Patent dne 13^{-ho} Marza
1811^{-ho} widal, abi cena Banko-Cedul na
patu částku zmenssena bila; a odtud w
pobličnich Kassoch se Bankcedula od
jedneho Rinskeho zlateho len za 4 Dutki
priimala a to až do ostatneho Januariussa
Roku 1812^{-ho} stim prislibenim, že jine
penezi w Strible windu, a papirowe
odmenja. Panoch Uročitich sme mali
Welkomoznich Baronoch Slobodnich:
Andreas a Ferdinand Palotsa; P. Urad-
nika na ten čas w Nižnich Lapssach
Orsackeho P. Andreas Dolowiczeny w
Lipniku – a wice Orsackeho Pana Michal
Lanyi ze Slowenskej Wsi. Na ten čas
mali sme Oswiceneho a Welkomožneho
P.P. Michala ze Slobodnich Baronov
Brigito Spiskeho Biskuppa etc. – W
Districte Dunaweckim P. Decana Da-
niela Udranszky Farara Kaczwinskeho.
W Dedine Jurgowe P. Farara Michal
Kolcznny. P.Rechtora Andreas Haber
a nižej wipisanich vssechnich. Příčinek
teho Kostela kazdemo kto len prehleda-
wat bude do oči padne jak dluhi je a kde
swoj počatek bere. Naposledi w timto
pisme winssujeme nassim Potomkom

časmi lepsse jako sme mi žili, časmi Marii
Therezii a Jozepha 2^{-ho} winssujeme, abi
kdi potreba bude tak zaopatrene bili žebi
ne z Drewa ale z Muru Kostel wistawit
mohli.

Sig. w Jurgowe dne 3^{-ho} Juniussa 1811^{-ho}.
Wojtek Gomboss Richtar Jurgowski
Stephan Hanatsik Prisažni
Simek Pawlik Richtar Repiski
Tomek Holowa Richtar Csarnogurski
Wojtek Pluta Prisažni

Trento na dvoch stranách ručne písaný
doklad, uložený vo fľaši, bol nájdený
v základnom tráme dreveného kostola
v Jurgove. Bol nájdený pri základnej
oprave spodnej časti kostola za čias spr.
fary Antona Sikoru a za účinnej organi-
začnej pomoci Františka Vojtasa, horára
z Jurgova č. 12 roku 1934/35. Vtedy bol
jurgovský kostol vnútri vymaľovaný a ste-
ny zvonku obité šindľami. Tento doklad
správca fary Anton Sikora prečítal počas
bohoslužieb za veľkého pohnutia a plaču
veriacich celej farnosti.

Kňazi, ktorí pôsobili v jurgovskej
farnosti:

1. Adamus Plucinszki 1741-1749
2. Jozephus Pelini
3. Jozephus Bulavszki
4. Jozephus Szedeli 1750
5. Stephanus Smelko 1753
6. Martinus Spernakovics 1754
7. Adalbertus Molitoris 1757
8. Simon Gorilovics 1758
9. Simon Frankovics 1760
10. Nicolaus Dvorniczki 1778
11. Ignatius Szwelmer 1781
12. Jozephus Kaszazay 1789
13. Andreas Chrobak 1794
14. Michael Špernakovič 1808
15. Michael Kolcznny 1812
16. Joannes Dedínszky 1827
17. Carolus Bieliczky 1829
18. Jozephus Dzurilla 1835
19. Joannes Rohinszky 1835-1837
20. Joannes Czeperik 1837-1849
21. Andreas Chmel 1850-1896
22. Mathias Pajduššák 1896
23. Antonius Kubasák – dekan, do r. 1921
24. Antonius Sikora 1921-1940
25. Antonius Bakesz 1940-1943
26. Joannes Ďurka (básnik Janko
Siľan) 1943
27. Franciscus Gase 1943
28. Joannes Maslančík 1044
29. Carolus Kubala 1944-1945
30. Jozephus Węgrzyn 1945-1964
31. Carolus Łysień 1964

Drevený kostol v Jurgove

ÚRAD PRE SLOVÁKOV V ZAHRANIČÍ

Otázka zahraničných Slovákov sa stala začiatkom septembra opäť jednou z tém na pôde slovenského parlamentu. Na potrebu urýchleného zriadenia samostatného Úradu pre Slovákov v zahraničí sa totiž zhodli členovia Komisie pre Slovákov v zahraničí Národnej rady SR, ktorej ustanovujúca schôdza sa uskutočnila 5. septembra t. r. Témou rokovania bola aj otázka nového zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí. V komisii sú zastúpení členovia všetkých poslaneckých klubov a traja zástupcovia Svetového združenia Slovákov v zahraničí Dušan Klimo z Nemecka, Peter Lipták z Česka a Aristid Zelenay zo Švajčiarska. Za predsedu komisie bol zvolený poslanec Dušan Čaplovič (Smer-SD) a podpredsedom sa stal poslanec Tomáš Galbavý (SDKÚ).

Slováci žijúci v zahraničí požadujú vytvorenie samostatného úradu, ktorý by zastrešoval celú oblasť starostlivosti o krajanov. Podľa tajomníka Združenia Slovákov žijúcich vo Švajčiarsku Aristida Zelenaya nový úrad bude pôsobiť efektívnejšie, keď nebude roztrúsený medzi množstvo inštitúcií. (ms)

25 ROKOV SOLIDARITY

Koncom augusta t. r. sa v celom Poľsku konali oslavy štvrtstoročia vzniku Solidarity. Bolo to prvé nezávislé odborové hnutie v bývalom sovietskom bloku, ktoré sa prvýkrát verejne prejavilo práve koncom augusta 1980, kedy poľská komunistická vláda po vlne štrajkov a rokovaní súhlasila s požiadavkami robotníkov z gdanských lodeníc a podpísala s nimi tzv. „augustovú dohodu“. Štrajkujúcich viedol vtedajší pracovník lodeníc a neskorší prezident Lech Wałęsa.

Oslavy Solidarity sa začali koncertom Jeana Michela Jarreho v gdanských lodeniach, kde sa toto hnutie začalo. Sprievodnými podujatiami osláv boli viaceré konferencie s touto tematikou, na ktorých sa debatovalo o zmysle Solidarity a jej prínose.

31. augusta t. r. vyvrcholili oslavy v Gdaňsku, kde sa stretli poľskí politici a významné osobnosti z celého sveta, medzi nimi prezident a predsedovia vlád tridsiatich krajín. Práve na tomto stretnutí

bola podpísaná zakladacia listina *Európskeho centra solidarity*, ktorého poslaním je pomáhať krajinám, ktoré získali slobodu a nevedia, akým smerom sa majú uberať. Bude to konferenčné, vedecké a muzeálne centrum.

Dnes sa ľudia neraz zamýšľajú nad tým, či sme dobré využili slobodu, ktorú sme vybojovali? Jednoznačná odpoveď na túto otázku neexistuje. Tak či onak mladé pokolenie dostalo vtedy do vienka slobodu a len od neho závisí, ako ju bude naďalej využívať. (ak)

MOST APOLLO V PREVÁDZKE

Od začiatku septembra t. r. sa začala premávka na novopostavenom Moste Apollo v Bratislave. Dnes je v hlavnom meste Slovenska už päť mostov (Prístavný most, Most Apollo, Starý most, Nový most a Lafranconi), ktoré spájajú Staré mesto s Petržalkou.

Pred otvorením si však novú mostnú dominantu vyskúšali tisíce Bratislavčanov. Oslavy sprevádzal prejazd veteránov, zavŕšený večer veľkým ohňostrojom. Po novom moste budú chodiť o. i. tri autobusové linky, čím sa zmenil dopravný poriadok MHD v Bratislave a spôsobilo to aj nemalý zmätok medzi cestujúcimi.

Most je pomenovaný podľa rafinérie Apollo, ktorá kedysi stála na mieste, kde dnes na ľavom brehu vyúsťuje novostavba. V máji mesto vyhlásilo anketu spojenú

s názvom mosta. Na výber boli tri návrhy: Most Európy, Oblúkový most a Most Apollo, ktorý nakoniec zvíťazil a získal 41 percent hlasov.

Termín dokončenia mosta niekoľkokrát prekladali. Pôvodne hodnota investície mala nepresahovať 3,6 miliardy korún, nakoniec si však vyžiadala náklady vo výške 4,3 miliardy. (ak)

ZMENÍ SA MATURITA?

Koncom augusta t. r. poľské médiá uviedli správu o návrhu Ministerstva školstva PR, podľa ktorého by malo dôjsť k zmenám v maturitnej skúške. Ide o vyčiarknutie zo zoznamu povinných maturitných predmetov – dejín hudby, umenia a náuky o spoločnosti. Maturanti by ani nemohli pristúpiť ku skúške dospelosti z portugalčiny, švédčiny a slovenčiny. Ten posledný fakt by nás veľmi zarmútil. Ďalej sa hovorí o zmenšení počtu cudzích jazykov. Ostali by len: nemčina, angličtina, francúzština, španielčina, ruština a taliančina. Kratšia by bola aj listina povinných predmetov na výber. Z desiatich by ostalo len šesť: biológia, chémia, fyzika, zemepis, dejepis a matematika.

Okrem toho by sa maturitná skúška konala len raz do roka a nie ako doteraz na jar a v zime. Pripúšťa sa možnosť opravy nielen písomnej časti maturity, ale aj ústnej. Návrh zmien však ešte nebol potvrdený. Sú tieto zmeny potrebné? (ak)

Nový bratislavský most v záplave ohňostrojev

SPOLOČNÉ HLIADKY

Pri cestovaní v slovensko-poľskom pohraničí sa môže vodičom stať, že ich na území Poľska zastaví slovenský policajt a na území Slovenska poľský, pretože na niekoľko prázdninových týždňov sa rozbehla takáto spolupráca medzi slovenskými a poľskými policajtmi. Je to zatiaľ len na skúšku. Ak by sa táto spolupráca overila aj v praxi, môže sa stať, že slovenskí policajti budú trvale hosťovať na cestách Malopoľského vojvodstva a poľskí na území severného Slovenska. Zatiaľ táto spolupráca prebieha na území v troch okresoch – nowotarskom, tatrzańskom a nowosączskom. Každé ráno sa slovenskí a poľskí policajti stretávajú na hranici, kde vytvárajú miešané hliadky. Podobnú spoluprácu vyvíja Slovensko aj s Maďarskom. (ms)

SPOMIENKA NA FRANTIŠKA ŠOLTÝSA

Čoraz častejšie nás opúšťajú účastníci druhej svetovej vojny a Slovenského národného povstania. Jedným z nich bol aj nedávno zosnulý krajan FRANTIŠEK ŠOLTÝS z Novej Belej.

Narodil sa 28. septembra 1921 v Novej Belej v slovenskej roľníckej rodine

Jakuba a Márie. Mal brata Jozefa. Od skorého detstva musel pomáhať rodičom na gazdovstve. V rodnej obci absolvoval základnú školskú dochádzku. Dôležitým medzníkom v jeho živote sa stala druhá svetová vojna. Keď mal sotva dvadsať rokov, dostal povolávací rozkaz do slovenskej armády. V roku 1941 narukoval do Popradu na trojmesačný vojenský výcvik. Po jeho absolvovaní ho s celým oddielom odvelili na východný front. Po osemnástich mesiacoch sa vrátil domov, keďže doma bol len otec, ktorý už nevládal robiť na gazdovstve. V roku 1944 dostal opäť povolávací rozkaz do Popradu. Jeho oddiel sa stal súčasťou Čs. armády, s ktorou sa zúčastnil oslobodzovania Československa. Po pár mesiacoch Františka odvelili na Slovensko, na Žitný ostrov, kde zaškoľoval regrútov. Domov sa vrátil až po vojne. V roku 1951 sa oženil s Máriou Klukošovskou, s ktorou vychovali v slovenskom duchu sedem detí: Máriu, Katarínu, Helenu, Františka, Jána, Valenta a Marka. Popri práci na gazdovstve pracoval aj ako školník v miestnej základnej škole. Po 35 rokoch prešiel do dôchodku a venoval sa rodine. Starobu mu spríjemňovalo dvadsaťpäť vnukov a traja pravnuci.

Krajan Šoltýs získal viacero vyznamenaní. O. i. 6. júna 1945 dostal za odbojársku činnosť Čs. *válečný kríž*

1939, ktorý mu odovzdal v Prahe gen. L. Svoboda. Pri príležitosti polstoročia SNP ho Ministerstvo obrany SR a Slovenský zväz protifašistických bojovníkov odmenili *Pamätnou medailou 50. výročia SNP*, udeľovanou za zásluhy v národno-oslobodzovacom boji a boji za slobodu, demokraciu, humanizmus a rozvíjanie pokrokových tradícií odkazu SNP. Získal aj vyznamenanie za účasť v boji za slobodu od poľského štátu. František bol členom miestnej skupiny Spolku v Novej Belej a dlhoročným čitateľom *Života*.

Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec, dedo a pradedo. Nech mu belianska zem, za ktorú bojoval, bude ľahká!

MS SSP v Novej Belej

KRÁTKO ZO SPIŠA

Dve spišské farnosti majú nových farárov. V Kacvine doterajšieho farára Stefana Stypulu vystriedal Tadeusz Majcher a v Novej Belej Kazimierz Koniorczyka Zbigniew Biskup. Doterajším farárom ďakujeme za ich kňazskú službu medzi nami a novým prajeme, aby im Pán Boh žehnal v ich obetavej pastoračnej práci.

* * *

Tohtoročné leto nebolo najkrajšie, zato jesenné počasie je oveľa priaznivejšie a prospieva prechádzkam po obci, čo využívajú aj malé Krempašanky Dominika a Anička (na snímke).

* * *

Práve teraz sa vyhodnocuje úroda, ktorú naši roľníci zozbierali z polí. Podľa viacerých to bol priemerný rok.

Treba sa však bolo veľmi ponáhľať, najmä so zberom obilia a zemiakov kvôli množstvu myší, ktoré ich ohrozovali. Daždivé počasie neprospievalo ovocným záhradám, v ktorých je menej ovocia, ako v predchádzajúcich rokoch.

* * *

Koncom augusta sa na Litvajovom kopci v Čiernej Hore uskutočnila súťaž modelov lietadiel s diaľkovým riadením. Zúčastnili sa jej súťažiaci z Nového Targu, Nového Sączu, Krakova a Łodže. Podujatie zorganizovala gmina Bukowina Tatrzańska, richtár Čiernej Hory, Aeroklub tatranský a Novotargské mlá-

dežnícke kultúrne stredisko. Je to zaujímavá súťaž, ktorá má početných fanúšikov. Základnou podmienkou súťaže je udržať model lietadla vo vzduchu aspoň päť minút, čo sa primerane boduje. Vyhráva ten, kto získa najviac bodov.

Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 17. februára 2005 zomrel náhle v Krempachoch vo veku 65 rokov krajan

ALBÍN PETRAŠEK

Zosnulý bol absolventom jablonského lýcea a členom Spolku, ako aj dlhoročným čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 20. júla 2005 zomrel v Krempachoch vo veku 70 rokov krajan

FRANTIŠEK BIZUB

Zosnulý bol členom nášho Spolku a stálym čitateľom časopisu Život. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 3. septembra 2005 zomrela náhle v Krempachoch vo veku 47 rokov krajanka

GRAŽYNA PODOBOVÁ
rod. Bržeková

Zosnulá bola členkou nášho Spolku a dlhoročnou predplatiteľkou a čitateľkou Života. Odišla od nás dobrá krajanka, starostlivá manželka, matka, sestra a dcéra. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 5. septembra 2005 zomrel náhle v Krempachoch vo veku 60 rokov krajan

JÁN LUKÁŠ

Zosnulý bol obvodným kultúrnym inštruktorom na Spiši a istý čas zastával aj funkciu tajomníka OV SSP na Spiši. Podieľal sa na činnosti miestnej skupiny Spolku. Aktívne pôsobil v MS SSP v Krempachoch a bol dlhoročným čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 5. septembra 2005 zomrel v Krempachoch vo veku 82 rokov krajan

ALOJZ GALUŠ

Zosnulý bol zaslužilým činiteľom Spolku, odbojár a priamym účastníkom SNP. V kra-

janskom prostredí zastával viaceré funkcie o. i. predsedu OV SSP na Spiši, vedúceho klubovne, tajomníka MS SSP v Krempachoch a pod. Venoval sa spišskej kultúre a folklóru. Patril medzi zakladateľov krajského folklórneho súboru Spiš. Viedol divadelný krúžok a aktívne sa podieľal na spoločenskom živote obce. Dlhé roky bol členom farskej rady. Bol dlhoročným dopisovateľom Života.

Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec, dedo, pradedo, brat a spolubojovník. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Krempachoch
ÚV SSP, redakcia ŽIVOT, FS Spiš

* * *

Dňa 25. júla 2005 zomrel vo Vyšných Lapšoch vo veku 83 rokov krajan

PAVOL BIŽIAK

Zosnulý bol dlhoročným členom MS nášho Spolku vo Vyšných Lapšoch a čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP vo Vyšných Lapšoch

* * *

Dňa 28. augusta 2005 zomrel v Jurgove vo veku 80 rokov krajan

JOZEF CHOVANEC

Zosnulý bol dlhoročným členom MS SSP v Jurgove a čitateľom Života. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 6. septembra 2005 zomrel v Jurgove vo veku 58 rokov krajan

JÁN JURGOVIAN

Zosnulý bol aktívnym členom MS SSP v Jurgove a čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel a otec. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 12. septembra 2005 zomrel v Jurgove vo veku 75 rokov krajan

SEBASTIÁN TYBOR

Zosnulý bol dlhoročným čitateľom Života. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec a dedo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Jurgove

* * *

Dňa 16. júla 2005 zomrela náhle v Košiciach moja sesternica

ing. arch. MÁRIA GRIGELOVÁ
rod. Čongvová

Rozlúčka so zosnulou sa konala 20. júla 2005 o 10.00 hod. na na Verejnom cintoríne v Košiciach a pohreb v ten istý deň o 14.00 hod. vo Veľkej Lomnici. Marienka Čongvová sa narodila v r. 1943 v Repiskách – Bryjovom Potoku a do čias vysokoškolských štúdií na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave žila vo Veľkej Lomnici, kde sa jej rodičia (môj stýc Ondrej Čongva) a jeho manželka, rod. Vilková, osídlili v r. 1948. Pokoj jej duši!

Bratranec Jozef Čongva

* * *

Dňa 28. júla 2005 zomrela v Novom Targu vo veku 85 rokov krajanka

HELENA JANOSOVÁ

Zosnulá pochádzala z Tribša, kde trvale bývala, bola dlhoročnou čitateľkou Života. Odišla od nás dobrá krajanka, starostlivá manželka, matka, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 22. júla 2005 zomrela v Novom Targu vo veku 83 rokov krajanka

FILOMÉNA PAVLICOVÁ

Zosnulá, rodáčka z Tribša, bola dlhoročnou čitateľkou nášho krajského časopisu. Odišla od nás vzorná krajanka, starostlivá manželka, matka, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Tribši

Z KALENDÁRA NA OKTÓBER

Záhradkári

Tento mesiac charakterizuje posledný zber úrody, jej uskladňovanie a príprava pôdy na zimu. Keďže v horských oblastiach už bývajú mráziky, zberá sa už len koreňová zelenina a hlúboviny. Na uskladnenie sa hodí len zdravá a pri zbere nepoškodená zelenina. Zberá sa o.i. neskorá mrkva, petržlen, kaleráb, z hlúbovín kapusta, pór, karfol a kel. Niektoré hlúboviny sú na zimu veľmi odolné a nepoškodzuje ich ani mráz a sneh. Preto môžu zostať na hriadke celú zimu, ak nehrozí nebezpečenstvo, že ich poškodí napr. zajace. Po zbere treba voľné záhony hlboko zryľovať alebo zaoarať a predtým ich samozrejme pohnojiť, najlepšie maštalným hnojom alebo kompostom. Ak sme predtým na niektorej zelenine objavili nejaké choroby, dobre je záhradku posypať nehaseným vápenným práškom alebo dusíkatým vápnom.

Ovocinári

Oktoberom sa v ovocnej záhradke končí obdobie viditeľného rastu a vegetačných premien. Končíme zber neskorých odrôd ovocia, aj keď zimné sorty jablák a hrušieb oberáme až pred príchodom mrazov. Poznať správnu zrelosť ovocia nie je jednoduché, treba ju sledovať. Napr. šupka jablák sa pri dozrievaní pokrýva jemným voskom. Výrazne sa mení aj jej zelené zafarbenie

do žltkastej, belavej až pomarančovej farby. Hrušky sa nenecháva na strome celkom dozrieť. Oberajú sa zelenkaste, ale nie nedozreté. Ovocie treba hneď triediť a ukladať na uskladnenie do vopred vysúšenej, vybielenej buď ináč dezinfikovanej miestnosti, ktorá by mala byť pomerne chladná. Na uskladnenie sa nehodia príliš veľké plody, keďže sa skôr kazia. Október je výhodný mesiac pre jesennú výsadbu stromov a krov. Pred sadením je dobre vykopať jamy, dať do nich maštalný hnoj buď iné hnojivá a zahrnúť. Keď pôda uľahne, dávame do nej korene sadeníc, prihadzujeme ornicoou, prišliapneme a polejeme. Skúsení záhradkári na jeseň vždy rýľujú a hnoja pôdu pod stromami, aby zlepšili jej biologické a fyzikálne vlastnosti, čím zvyšujú jej úrodnosť.

Chovatelia

vedia, že 1. októbrom sa začína pre sliepky nový chovateľský rok. Odtiaľ si treba pozornejšie všimáť každodennú znášku. Keďže niektoré staršie sliepky ešte prchnu, treba im do krmiva pridávať minerálne prísady, čo urýchli tvorbu peria a znáška dosiahne žiadúcu úroveň. V tomto mesiaci treba vybrať husi pre ďalší chov a obzriet sa najmä po novom gunárovi, ktorý musí byť v krdli skôr, než sa husi začnú páriť. Mohlo by sa totiž stať, že ho husi neprijmú. Keď je jeseň teplá, možno husi po tretí raz podšklbať.

Včelári

majú v tomto období už menej práce. Včelstvá ešte využívajú každú príležitosť na prelety a za priaznivého počasia sa pokúšajú zbierať peľ. Pre mladé včely sú to orientačné prelety, počas ktorých sa zároveň zbavujú nestraviteľných látok nahromadených vo výkalových vakoch. Preto je pred úľmi za teplého počasia ešte rušno. V tomto mesiaci je dôležité kontrolovať letáčové otvory, či niekde nie sú diery, cez ktoré by sa mohli dostať do úľa myši alebo piskory. Otvory majú mať výšku 7 mm. V októbri odstránime z úľov krmidlá. Miesta za priehradkovou doskou vyplníme utepľujúcim materiálom (slamené rohože, vankúšiky z machu, plevy a pod.). V úli nesmie zostať prázdny priestor, lebo by sa v ňom zrážali pary a v úli by sa šírila vlhkosť. Zadné a bočné pláсты by mohli plesnivieť. Najúčelnejšie je položiť na pláсты husté plátno a na to dve vrstvy plste. Lepšie utepľovať sa neodporúča.

Koncom mesiaca, keď sa v dôsledku nižšej teploty včely lepšie stiahnu do chumáča, takže ich v podmetoch už niet, vkladáme do podmetu pod pláсты nepieskovanú lepenku. Totiž na jar vyťahnutím a vyčistením podložky ušetríme vcelám veľa práce, keďže nebudú musieť vynášať mŕtvôlky a melivo. Podľa stavu na podložke sa tiež dozvieme, ako včelstvo zimovalo, poznáme jeho stav po prezimovaní a do značnej miery jeho zdravotný stav. (jš)

ZBIERAME BYLINY

Dnes si v našej rubrike všimneme ďalšiu rastlinu s liečebnými vlastnosťami – **kôpor voňavý** (lat. *Anethum graveolens* L.), známy najmä ako oblúbená zelenina. Už v starom Egypte sa odporúčal ako prostriedok proti boľeniu hlavy a na rozširovanie ciev. Kôpor sa kedysi dával aj hysterickým ženám do kúpeľov a vyrábala sa z neho povestná masť anethine na vredy, používaná aj pri kolikách.

Na liečebné účely sa dnes zbierajú najmä žltohnedé plody získané vytriasaním z odrezaných okolkov, ako aj vňaf odrezávaná pred kvetom (jún-júl), ktorú možno sušiť v tenkých vrstvách pri teplote 30-35o C. Najdôležitejšou zložkou

rastliny je silica, obsahujúca hlavne karvón, limonén a felandren, kým plody najmä masťný olej, bielkoviny a aminové bázy.

Kôpor sa svojím účinkom úzko spája s rascou, anízom a feniklom. Má klinicky overený karminatívny účinok (vylučovanie črevných plynov) a podporuje tvorbu žalúdočnej šťavy. Prisudzuje sa mu však aj účinok na tvorbu mlieka a tíšenie kašľa, no a pri hemoroidálnych bolestiach. V týchto prípadoch sa kôpor často kombinuje s rascou, feniklom, mäťou a pod. Napr. na horúci zápar z jednej šálky sa dáva po 5 g plodu kôpru a rasce a 10 g kvetu harmamčeka. Pije sa aj pri nespavosti (večer 1 pohár) a na vyvolanie močopudného účinku. V tomto prípade sa odporúča lyžička kôprovitých plodov na

šálku záparu. Treba piť po dúškoch 2-3-krát denne po pol šálky záparu. Ludové liečiteľstvo odporúča externé uplatnenie – na odreniny, na ktoré sa prikladá až horúci odvar z plodov v oleji. (jš)

JANA BELAŠIČOVÁ

SPRÁVNI ŽIACI

Medvedica jedna zlatá,
mala štyri medvieďatá.
Jedno z nich len stále spalo,
druhé sa zas iba hralo.

Tretie ryby chytať chcelo
a štvrté zas plávať smelo.
Medvedica, mamka milá,
dosť sa s nimi natrápila.

Jedného dňa vraví vážne:
- Okolnosti všetky zväžme.
Veľké ste už, milé deti,
Čas naozaj rýchlo letí.

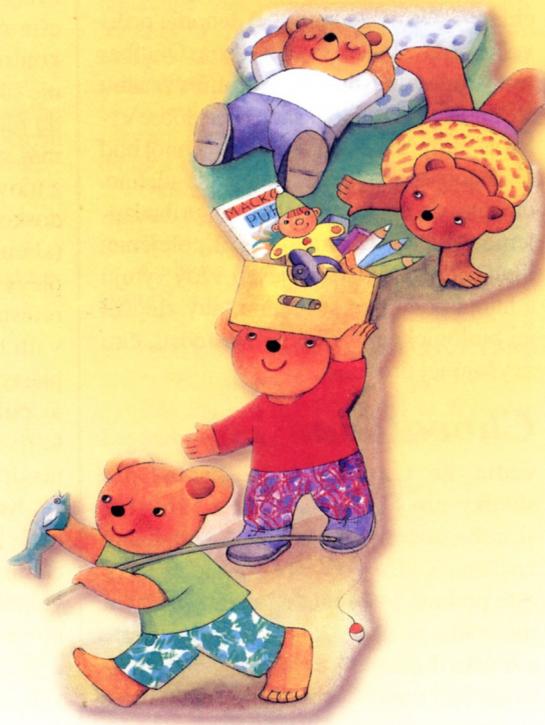
Zajtra, moje zlaté dietky,
Pôjdete do školy všetky.
Pripravte si, veru tak,
To čo má mať správny žiak.

- Mne sa nechce, - jedno kričí,
- učenie ma celkom zničí.
- Ja chcem zajtra cez deň spať.
- A ja sa zas budem hrať!

- A ja musím chytať ryby,
nechcem v škole robiť chyby.
- My do školy nepôjdeme,
v hlúposti žiť radšej chceme!

Medvedica sa však mračí:
- Na dnes to už hádam stačí.
Hovorím vám nastokrát,
že ma máte poslúchať.

Na druhý deň, beda, beda,
odvrávať sa mamke nedá.
Schystali sa, veru tak,
ako každý správny žiak.

Vpredu mamka rýchlo kráča,
medvieďatá sotva stačia.
Jedno nesie udicu,
druhé hračiek krabicu.

Tretie z nich si vankúš vlečie
a štvrtému z plaviek tečie.
Napráva si márne stále
potápačské okuliare.

Učiteľka, sova milá,
veľmi sa im potešila.
Prizrie sa im lepšie, však:
- Tak vyzerá správny žiak?

Sova na nich mlčky hľadí,
na chvíľu si nevie rady.
Vtom však ráznym hlasom zvolá:
- Poďte dnu, už čaká škola.

Na druhý deň mamka milá,
zas ich z domu vypravila.
Vankúš zostal na perine
a udica pri komíne.

Plavky ani kocky, veru,
viac do školy nezoberú.
Veď už vedia, veru tak,
čo ma nosiť správny žiak.

/Vrabček 2004/

ZAHUČALI HORY

(Adagio)

M. Laciak, [1880, Novohradská]

Za - hu - ča - li ho - ry, za - hu - ča - li le - sy;

kde - že sa po - de - li mo - je mla - dé ča - sy?

Moje mladé časy neužili krásy,
moje mladé letá neužili sveta.

Mladosť moja, mladosť, vyšlas' mi na márnosť,
vyšlas' mi na márnosť pre moju nedbalosť.

Mladosť moja, mladosť, ver' si sa minula,
jakoby ten kameň do vody hodila.

Mladosť moja, mladosť, tak som Ťa utratil,
jakoby ten kameň do vody zahodil.

Ešte sa ten kameň v tej vode obráti,
ale mladosť moja nikdy sa nevráti.

VESELO SO ŽIVOTOM

- Pán doktor, ako viete, že už nebudem mať žiadne vyrážky?
- Už sa vám tam totiž žiadne nezmesťia.

* * *

Dve myšky zazreli na večernej prechádzke netopiera.

- Keď vyrastiem, - hovorí menšia,
- aj ja sa vyučím za pilota.

* * *

- Jožko prečo sa tak raduješ?

- Bol som u zubára.

- A to je dôvod tvojej veselosti?

- Zubár mal totiž dovolenku.

* * *

Ide prasa po izbe, zbadá zástrčku a pýta sa jej:

- A teba tu kedy zamurovali?

* * *

Sova hovorí na sneme zvieratiek:

- Nedá sa nič robiť, ale jedno zelené zvieratko musí ísť z lesa preč...

Spod lopúchov vylezie žaba a smutne vraví:

- Chudák, krokodíl...

IMRICH BARIAK

V PICHĽAVÝCH DOMČEKOCH JE TESNO

Mám dobrých kamarátov. Volajú sa Gaštankovia. Keď sa pani Jeseň už veselo usmieva, zrazu puk, puk, puk! Začne im byť v pichľavých domčekoch tesno.

- Zoskočme na zem! – zvolá prvý a už letí strmhlav dole, do trávy. Za ním sa berú ďalší a ďalší. Aj najmenší Gaštanko šikovne preskočí z konára na padajúci list. Nikto nevidí, že má zažmúrené oči. Lebo aj tým šibalom sa niekedy zatočí hlava.

Len čo začujem známe pukanie, vybehnem von, že Gaštankov pozbieram.

Ale oni sa začnú hrať na schovávačku.

- Kam ste sa podeli? Nikde vás nevidím, ukážte sa! – volám na Gaštankov.

- Chichichi! – chichúňajú sa mi v trávě. A nielen tam! Aj pod napadným lístím je ich zopár a najsmelší sa všchnú pod drobné kamienky.

Kým nazbieram plný košík, začne sa stmievať. Musím sa poponáhľať, aby som v tme nezablúdil. A sám pre seba si poviem, že ráno prídem znova.

A malí šibali akoby ma počuli. Pukajú mi na rozlúčku.

(Včielka 10/2003)

MILÍ MLADÍ PRIATELIA

Redakcia Život za spoluúčasti základných škôl a gymnázií na Spiši a Orave vypisuje pre vás novú

VÝTVARNÚ SÚŤAŽ ŽIVOTA '2005

pod názvom

KOSTOLY NA SPIŠI A ORAVE

Téma je ľahká a zaujímavá, veď prakticky v každej obci na Spiši či Orave je väčší buď menší kostol. Niektoré sú vzácnymi architektonickými pamiatkami, akými sú napr. drevené kostoly v Tribši, Jurgove alebo Oravke. Tak či onak tvoria neodlučiteľnú súčasť našich obcí, takže tému nemusí nikto ďaleko hľadať. Samozrejme, nezabudnite uviesť, komu je zasvätený daný kostol, lebo každý má svojho patróna.

Súťaže sa môžu zúčastniť všetci žiaci základných škôl a gymnázií, ktorí nám pošlú aspoň jednu prácu na uvedenú tému. Pri práci môžete používať ľubovoľnú techniku – pastelky, ceruzky, textil, krepový papier, farbičky a pod.

Každá práca musí obsahovať nasledujúce údaje: názov (titul), meno a priezvisko, vek, triedu, školu a presnú adresu autora.

Svoje práce posielajte na adresu redakcie (Redakcia Život, ul. Sv. Filipa 7/7, 31-150 Kraków) najneskôr do 31. decembra 2005.

Najlepšie práce získajú hodnotné ceny a budú uverejnené v Živote.

Srdečne pozývame!

MAĽUJEME SO ŽIVOTOM

Milé dievčatka a chlapci, vašou úlohou je vymaľovať celú stranu podľa návodu vo štvorčekoch, ktoré vidíte vpravo dole. Potom zistíte, čo je na obrázku. Z posledných prác sme odmenili: Filipka Malika zo Spišskej Starej Vsi a Anetu Hasajovu z Kacvína.

MLADÝ ŠAMPIÓN

Hoci od svetového plaveckého šampionátu v Montreali už uplynulo trochu času, chceli by sme pripomenúť profil mladého nadaného poľského plavca Pavla Korzeniowskeho, ktorý na tomto podujatí dosť nečakane vybojoval titul majstra sveta na 200 m motýlikom.

Keď sa skončili kvalifikácie na tejto trati, Pavol povedal: - Budem mať medailu. To isté zopakoval po semifinále, v ktorom bol najrýchlejší. Veril mu však niekto? Asi ťažko. Veď aj tréner poľských plavcov P. Słomiński sa sťažoval, že po OH v Aténach, kde Korzeniowski bol štvrtý, mal problém prinútiť tohto plavca k opätovnému tréningu. Kritika ešte stúpila po prvom štarte Korzeniowskeho na montrealskom šampionáte na 400 m voľným spôsobom, v ktorom skončil kdesi v tretej desiatke plavcov. Je to predsa hanba, že pretekár, ktorý sľubuje medailu v motýliku, sa na pretekoch voľným spôsobom úplne vzdal. Pavol však vedel svoje.

Vo finále vyrazil ako strela a viedol od štartu až do cieľa. Spočiatku sa ho pokúšal dobehnúť Nemeц Helge Meeuw a po prvej stovke sa mu „prilepili“ na plecía dvaja Japonci – R. Shibata a T. Matsuda. Avšak po zdolaní tretej päťdesiatky mal Pavol nad nimi vyše polsekundový náskok. V cieľi Matsuda prehral o 0,6 sek., kým na treťom mieste skončil

Číňan Peng Vu so stratou 1,5 sek. To bol knokaut. Korzeniowski sa stal v Montreali majstrom sveta. Popri O. Jędrzejczakovej v poľskom plávaní vyrástla ďalšia hviezda a 200 m motýlikom sa stalo – dá sa povedať – poľskou vizitkou. A čo kráľ v tejto disciplíne, ktorý v Montreali nevyštartoval? – S ním si zmeram sily na OH v Pekingu, - hovorí P. Korzeniowski. – K jeho rekordu mi chýba len 1,1 sek., čo nie je bohvieako veľa. Môžem to iste vyrovnáť, ba snáď aj zlepšiť...

20-ročný šampión z Osvienčima začínal svoju „zábavu“ so športom v tamojšom klube Unia Dwory. V tomto roku však prestúpil do klubu AZS AWF Varšava k spomínanému trénerovi Słomińskému. Prvú medailu vybojoval na juniorských majstrovstvách Európy v r. 2002 na 1500 m voľným spôsobom. O rok neskôr sa stal juniorským majstrom Európy na 200 m motýlikom a súčasne obsadil aj tretie miesto v polohových pretekoch na 400 m. Prvú medailu v súťaži seniorov – bronzovú - získal na 200 m motýlikom na majstrovstvách

Európy v Dubline v r. 2003. Sníval o medaile na Olympijských hrách v Aténach, ale sa sklamal, aj keď mu k nej neveľa chýbalo.

- Ťažko mi je prinútiť sa do driny v bazéne, - hovorí Pavol sebakriticky. – Ludia sa chodia opaľovať, navštevujú diskotéky, stretávajú sa, pozerajú filmy, kým ja musím opäť skočiť do bazénu a preplávať 8 kilometrov, dokonca aj keď prší, a večer sa opäť vrátiť a zdolať ďalších 9 kilometrov. Nie je to najľakavejšia perspektíva. Keď sa však na niečo podujmem, nikto nemusí na mňa dozeráť. Realizujem dokonca najťažšie úlohy. Chceme byť vo všetkom prvý. O mne vždy hovorili: schopný, ale lenivý. Tejto mienky sa asi nezabavím ani po získaní zlatej medaily v Montreali. Ostatne, nechcem sa meniť, taký je môj spôsob života.

Nech by bol tento spôsob akýkoľvek, len nech pomáha vyhrávať! (jš)

Hviezdy svetovej estrády

DEAD CAN DANCE

Je to jedna z najzaujímavejších hudobných skupín na britskej scéne, ktorá nedávno obnovila svoju činnosť po dlhšej prestávke. V jej nahrávkach si spočiatku možno všimnúť závan novej vlny, nev romantic, ba aj fascináciu skupinou Depeche Mode. Skupina však hľadala nové inšpirácie nielen na hudobnej mape sveta a objavovala pre seba a mladé pokolenie to, čo je fascinujúce v hudbe stredoveku, renesancie a baroka. Takto v jej repertoári vznikla pestrá hudobná koláž s neopakovateľnou klímou a tajomným ovzduším.

Zakladateľom skupiny v r. 1981 bol – spolu so sólistkou Lisou Gerard - Brendan Perry, predtým basista a spevák austrálskej

punkovej formácie The Scavengers, ktorý začal experimentovať s elektronickou hudbou. Skupina sa krátko po svojom vzniku presťahovala do Londýna, kde už v r. 1984 nahrála debutovú platňu. Nebola bohvieako vydarená, ale už druhá platňa *Spleen And Ideal* s pochodovou skladbou *Enigma Of The Absolute* sa čoskoro dostala na druhé miesto britskej listiny nezávislých nahrávok a otvorila jej cestu ku kariére. Rozhodne najlepšia bola ich tretia platňa *Within The Realm Of A Dying Sun* z r. 1987, na ktorej zvlášť vynikol nielen B. Perry, ale aj spoluzakladateľka skupiny L. Gerard. Tá, ako aj ďalšie nahrávky si postupne získali veľkú obľubu z oboch strán oceánu a boli vypredané v mnohmiliónových nákladoch. Poznamenajme ešte, že skupina Dead Can Dance navštívila vlani, v rámci svojho svetového turne, aj Varšavu, kde jej koncert sledovalo niekoľko stotisíc divákov. (jš)

KVIETKOVANÉ OBRÚSKY

Malý obrúsok: 15 x 11 cm,

Väčší obrúsok: 56 x 35 cm,

Materiál: 1 kľbko bledohnedej háčkovacej priadze zn. Editka, háčik č. 10.

Pracovný postup;

Kvietok

1. r.: 8 retiazkových očiek spojíme do kruhu pevným stĺpikom;

2. r.: do kruhu z retiazkových očiek uháčkujeme 24 krátkych stĺpikov a spojíme krátkym stĺpikom;

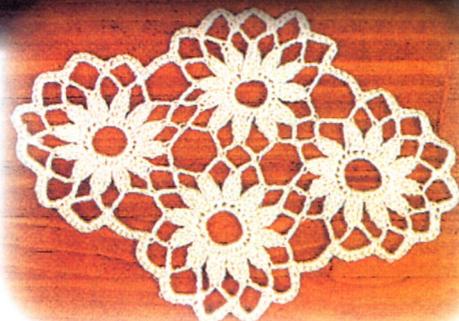
3. r.: do kruhu z krátkych stĺpikov háčkujeme 12 x skupinky štyroch trikrát nahodených stĺpikov spolu zháčkovaných, skupinky oddelíme oblúčkami zo 7 retiazkových očiek. Namiesto prvého dlhého stĺpika háčkujeme do posledného krátkeho stĺpika predchádzajúceho radu 4 retiazkové očká. Skupinku 4 trikrát nahodených stĺpikov naraz ukončených háčkujeme nasledovne: 3 x nahodíme, 2 x pretiahneme a 3 x uháčkujeme celú skupinku, t.j. pretiahneme cez 4 stĺpiky.

Jednotlivé motívy spájame krátkymi stĺpikmi. Na väčší obrúsok uháčkujeme 49 motívov, spájame 7 motívov vedľa seba do 7 radov, motívy v každom rade posunieme vždy o pol motívu nabok, čím vytvoríme kosoštvorcový tvar obrúska. Na menší obrúsok háčkujeme 4 motívy.

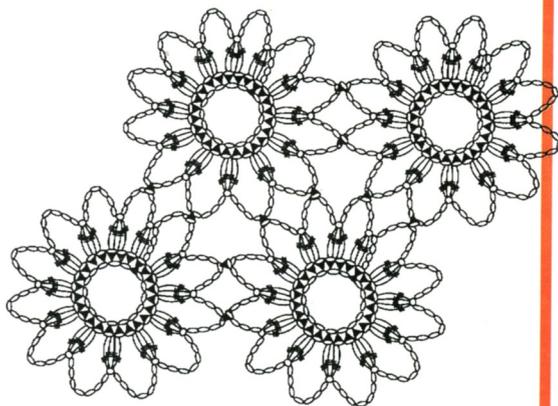
Hotové obrúsky obháčkujeme po obvode 1 riadkom oblúčikov: medzi oblúčkami kvietkov háčkujeme oblúčky zo 7 retiazkových očiek a 1 krátkeho stĺpika, medzi jednotlivými kvietkami je oblúček z 10 retiazkových očiek. Oblúčky obháčkujeme 1 riadkom krátkych stĺpikov. Obrúsky naškrobíme, vypneme a necháme voľne vyschnúť

Poznamenajme, že takýto krásny a nežný obrúsok hravo uháčkujú aj začiatočníčky. Jednotlivé motívy kvietkov spájame do ľubovoľnej veľkosti. Pri použití hrubšej priadze môžeme uháčkovať hoci prikrývku na posteľ.

(podľa: *Ručné práce – vyšívanie, háčkovanie, pletenie č. 1/2003*)

Malý obrúsok

Značky k nákresu motívov:

- ▼ - krátky stĺpik
- - retiazkové očko
- ▼ - pevný stĺpik
- ⊞ - 4 trikrát nahodené stĺpiky zháčkované spolu

ZUZKA VARÍ

ČO NA OBED?

PILAF.

500 g jabňacieho alebo baranieho mäsa bez kostí, 50 g masti, 1 cibuľa, mletá červená paprika, trochu postrúhaného zázvoru a potľcenej rasce, 200 g ryže, soľ, mleté čierne korenie, zelená petržlenová vňat', syr na posypanie.

Baranie alebo jabňacie mäso z pliecka trochu naklepeme, pokrájame na malé kúsky a osolíme. Na rozpálenej masti opražíme do zlata cibuľu pokrájanú nadrobno, mletú červenú papriku, zázvor, rascu a mleté čierne korenie, pridáme pokrájané mäso, trochu podlejeme polievkou z kostí alebo z kociiek a pomaly udusíme do polomäčka. Potom pridáme premytú sparenú ryžu, zľahka vidličkou zamiešame, podľa chuti dosolíme, príde nám opäť polievku a na miernom ohni dodusíme. Podávame posypané postrúhaným tvrdým syrom a posekanou zelenou petržlenovou vňat'ou.

BORŠČ S PIRÔŽKAMI.

700 g hovädzích rebierok, 100 g údeného bôčika, 50 g mrkvy, 50 g kalerábu, 1 pór, polovica malej blávkovej kapusty, 1 lyžica octu, 100 g cvikly, 2 dl kyslej smotany, soľ.

Rebierka a bôčik dáme variť do trocha osolenej vody. Keď voda začne vriieť, pridáme koreňovú zeleninu pokrájanú na rezance a pomaly uvaríme do mäčka. Potom pridáme očistenú a olúpanú cviklu pokrájanú na rezance, pokrájanú kapustu, ocot a ešte povaríme. Mäkké mäso vyberieme, vykostíme, pokrájame na kocky a vložíme späť do polievky. Podávame s pirôžkami a s kyslou smotanou.

ZEMIAKOVÉ ŠÚLANCE.

500 g zemiakov, 80 g krupice, 1 vajce, 30 g masla, 130 g hrubej múky, 80 g strúhanky, 50 g masti, soľ.

Horúce, uvarené, olúpané a pretreté zemiaky zmiešame s krupicou. Do vychladnutých pridáme soľ,

vajce, múku a vypracujeme cesto. Z cesta najprv rukou sformujeme dlhé valčeky, ktoré potom pokrájame na menšie kúsky a urobíme z nich hrubé šišky. Varíme v osolenej vriacej vode 4 minúty. Uvarené necháme dobre odkvapkať, dáme na pekáč do strúhanky, opraženej predtým na masť do zlata a premiešame.

ŠALÁTY

OVOCNÝ ŠALÁT.

250 g brušiek, 250 g broskýň, 200 g sliviek, 50 g práškového cukru, 20 g orechov, šťava z 1/2 citróna.

Citrónovú šťavu bez jadriek dáme do hlbšej sklenej misy. Zrelé hrušky olúpeme, pokrájame na tenšie plátky do citrónovej šťavy a premiešame. Potom pridáme broskyne pokrájané na tenšie plátky, pokrájané vykôstkované slivky a cukor. Spolu zľahka premiešame a po povrchu posypeme postrúhanými orechmi. Šalát podávame dobre schladený.

MÚČNIKY

JABLKÁ V ŽUPANE.

250 g hladkej múky, 250 g margarínu, 20 menších jabĺk, 200 g práškového cukru, 1 žltok, voda, soľ, ocot.

Z múky, margarínu, soli, octu, žltka a vody urobíme obyčajné lístkové cesto, ktoré vyvaľkáme na obdĺžnik a pokrájame na 20 štvorcov. Do prostriedku každého položíme umyté a olúpané menšie jablko zbavené jaderníka a obalené v škoricovom cukre. Rožky cesta potrieme bielkom a preložíme cez stred jablka tak, aby boli všetky štyri rožky na sebe, a prepichnete ich špáradlom. Jablká pečieme v horúcej rúre. Z upečených vytiahneme špáradlá a namiesto nich dáme olúpané mandle zastrúhané do podoby klinca.

MLADÝM GAZDINÁM

- Zeleninu nikdy zbytočne dlho nevaríme, lebo stráca vitamíny.

- Postrúhaná mrkva opražená na tuku pekne zafarbí mäsové polievky a polievky z kostí. (jš)

WETERYNARZ

A WITAMINOZA U PROSIAT

CIĄG DALSZY Z NR. 9/05

Leczenie tej awitaminozy jest trudne. O wiele łatwiejsze i ważniejsze jest zapobieganie jej przez podawanie w zimie pasz lub produktów bogatych w witaminę A, np. marchwi surowej, otrąb lub tranu.

Awitaminoza B. Choroba ta szerzy się wśród prosiąt i warchlaków niedożywionych w okresie ssania i skazanych wyłącznie na pasze treściwe, przemysłowe oraz pasze gotowane. Pierwszym objawem jest zatrzymanie rozwoju i niejednakowy apetyt. Prosięta poruszają się ospale, chudną, skóra staje się szorstka i pokrywa się ciemnymi strupami. Od czasu do czasu zwierzęta wymiotują. Później pojawia się biegunka oraz niepewny, chwiejny chód a w końcu dochodzi do zupełnego porażenia zadu. W niektórych przypadkach u zwierząt dotkniętych awitaminozą B pojawiają się objawy przypominające napady epileptyczne. W pierwszej chwili skóra zwierzęcia nagle blednie, prosię zrywa się do biegu, po przebiegnięciu kilku metrów nagle pada kwicząc, wykonuje szereg konwulsyjnych ruchów, zgrzyta zębami, w końcu traci przytomność i przez pewien czas leży jak martwe. Po kilku minutach bladeść skóry ustępuje, przytomność wraca i zwierzę znowu zachowuje się normalnie. Jeżeli zauważymy u prosiąt takie objawy, należy podawać im w paszy drożdże. Podawanie surowych drożdży przez dłuższy czas może stać się szkodliwe, gdyż wywołuje biegunki. Dlatego dobrze jest drożdże przed podaniem podgrzać lub rozpuścić w gorącej wodzie. Należy podawać prosiętom do 8-10 tygodni po 5 g drożdży, starszym zaś po 10 g drożdży dziennie.

Awitaminoza D. Jeżeli w paszy znajduje się niedostateczna ilość soli wapniowych, a równocześnie brak jest

witaminy D, rozwija się schorzenie zwane krzywicą. Choroba ta spowodowana jest niedostatecznym odkładaniem soli wapniowych w kościach. Kości wskutek tego stają się miękkie i ulegają skrzywieniu pod wpływem ciężaru ciała. Niedostateczne odkładanie soli wapniowych w kościach może być następstwem najrozmaitszych przyczyn. Najważniejsze z nich to podawanie pasz ubogich w wapno i witaminę D, oraz trzymanie zwierząt w ciasnych, ciemnych i wilgotnych chlewach. Pod wpływem słońca organizm potrafi sobie sam wytworzyć witaminę D i jeżeli tylko ma zapewnioną dostateczną ilość soli wapniowych, nie poddaje się krzywicy. Toteż trzymanie młodzieży na świeżym powietrzu jest podstawowym warunkiem zapobiegania krzywicy u prosiąt.

Krzywica rozwija się najczęściej późną zimą i wczesną wiosną, wtedy bowiem najłatwiej o warunki sprzyjające rozwojowi choroby. W czasie choroby prosięta mają gorszy apetyt, są mniej rześkie, zagrzebują się w słomie, liżą ściany i posadzkę, piją gnojówkę. U niektórych prosiąt pojawiają się gwałtowne drgawki. Jeżeli napady drgawek pojawiają się częściej, prosię zdycha. Po kilkunastu dniach zwierzęta odczuwają ból przy poruszaniu się i chętnie leżą. Jeżeli chodzą, to chód mają sztywny. Na kościach w okolicy stawów pojawiają się zgrubienia, kości zaczynają się wykrzywiać. Przy bardzo posuniętej chorobie zgrubieniu ulegają kości głowy. Jeżeli prosięta wrócą do zdrowia, to ślady przebytej choroby pozostają na całe życie w postaci skrzywienia nóg oraz zgrubienia stawów.

Leczenie choroby polega na podawaniu tranu (łyżka dziennie na prosię) i soli wapniowych (1-3 łyżki stołowe 10 % roztworu chlorku wapnia, tj. 100 g chlorku wapnia rozpuszczone w litrze wody). Lepiej jednak nie dopuszczać do wystąpienia choroby. W tym celu należy:

a/ Zapewnić młodzieży pobyt na świeżym powietrzu nawet w zimie.

b/ Zapewnić pasze zawierające witaminę D i sole wapniowe (np. 0,5 kg listków z siana koniczyny dziennie na sztukę oraz łyżeczkę tranu na sztukę).

c/ Prosiętom do 77 dnia życia dawać pełne mleko. (jš)

PRAWNIK

CO Z TYMI ALIMENTAMI?

Do niedawna samotne matki mogły liczyć na pieniądze z tzw. funduszu alimentacyjnego. Teraz to się zmieniło. Na dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka w wysokości 170 zł miesięcznie można liczyć tylko w sytuacji, gdy ojciec dziecka nie żyje, jest nieznany lub pozew o alimenty został przez sąd oddalony. Dodatkowym warunkiem jest wysokość dochodu netto na osobę w rodzinie. Kwota ta nie może przekroczyć 504 zł a w przypadku dziecka niepełnosprawnego 583 zł na osobę. Jeśli natomiast kobieta ma zasądzone alimenty, ale ojciec uchyla się od ich płacenia, będzie mogła liczyć na tzw. zaliczkę alimentacyjną.

Jednak podstawowym warunkiem, by ją otrzymać, jest zwrócenie się o egzekucję nie zapłaconych alimentów do komornika. Dopiero gdy egzekucja komornicza okaże się bezskuteczna, można otrzymać zaliczkę alimentacyjną. O wypłatę zaliczki warto starać się w sytuacji, gdy miesięczny dochód w rodzinie nie przekracza 583 zł na jedną osobę. Zaliczka alimentacyjna nie może przewyższać kwoty zasądzonych alimentów ani kwoty 170 zł na dziecko lub 250 zł na dziecko niepełnosprawne. Na większe pieniądze (300 zł) mogą liczyć rodziny o bardzo niskich dochodach, tj. poniżej 291 zł na osobę.

UBEZPIECZENIE ROLNIKÓW

Każdy rolnik, który prowadzi gospodarstwo rolne, a jego powierzchnia jest większa niż 1 ha przeliczeniowy użytków rolnych, musi być ubezpieczony w KRUS (Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Rolniczego). Ubezpieczenie obejmuje także członków jego rodziny. Osoby mające gospodarstwo mniejsze niż 1 ha, mogą ubezpieczyć się dobrowolnie. Składkę opłaca się raz na kwartał. Składka na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie wynosi 60 zł. Zaś składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe wynosi za ten okres 168,80 zł. Osoby, które po kilku latach opłacania składek w KRUS przejdą na ubezpieczenie w ZUS-ie,

będą z niego pobierać emeryturę, a składki z KRUS zostaną wliczone do kapitału początkowego.

PRACA A OCHRONA ZDROWIA

Pracodawca ma obowiązek oceniać i dokumentować ryzyko zawodowe związane z wykonywaną pracą. Ma także obowiązek zastosować niezbędne środki profilaktyczne zmniejszające to ryzyko. Musi on również stosować środki zapobiegające chorobom zawodowym. Powinien utrzymywać w stanie stałej sprawności urządzenia ograniczające lub eliminujące szkodliwe czynniki środowiska pracy. Także urządzenia służące do pomiarów tych czynników. Ma też obowiązek przeprowadzać na swój koszt badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia, rejestrować i przechowywać wyniki tych badań oraz udostępniać je pracownikom.

Każdy pracownik podlega okresowym badaniom lekarskim. Jeśli jest przyjmowany do pracy, musi być poddany wstępnym badaniom lekarskim. Okresowe i kontrolne badania medyczne przeprowadza się w miarę możliwości w godzinach pracy. Za czas niewykonywania pracy w związku przeprowadzanymi badaniami lekarskimi pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia.

POMOC KONSULATU

Wybierając się za granicę, powinniśmy zabrać ze sobą numer telefonu do polskiego konsula pracującego w danym kraju. Konsul nam pomoże, gdy np. zgubimy paszport, stracimy inne dokumenty lub pieniądze itp. Konsul może także ułatwić nam skontaktowanie się z rodziną w kraju, jeśli tego wymaga sytuacja. W szczególnych przypadkach możemy też liczyć na pożyczkę pieniężną na kupno np. biletu powrotnego do kraju. W tym przypadku konieczne będzie jednak podpisanie zobowiązania, że pieniądze te zwrócimy. Jeśli zdarzy się, że z jakichś powodów zostaniemy zatrzymani przez policję, mamy prawo skontaktować się z konsulem. On z kolei ma obowiązek zawiadomić o tym fakcie rodzinę w Polsce, odwiedzić nas w areszcie oraz zadbać o jak najlepsze traktowanie nas w tym czasie. (jš)

HVIEZDY O NÁS

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Snaž sa brať všetko aspoň spolovice tak vážne, ako doteraz, a uvidíš, že život môže byť oveľa príjemnejší. Neustále ťa zatažujú nevyriešené problémy. Musíš ich konečne zdolať, lebo sa nezbavíš starostí. Nervózne ovzdušie ti absolútne nepomôže.

STRELEC (23.11.-21.12.)

Už dlhší čas ťa trápi istá záležitosť a teraz sa vyrieši vo tvoj prospech. Potom sa však opäť začnú nové problémy, ktoré vyriešiš len cestou ústupkov. Preto musíš zachovať rozvahy a pokoj, čo bude najlepším riešením, aj keby problémy boli naozaj veľké.

KOZOROŽEC (22.12.-21.1.)

Snažíš sa byť objektívny a na nikoho neútočíš bez vážnejších príčin, čím si získal mnoho sympatie. Nerob nič, aby si ju stratil. V drobných sporoch nie je dôležité, či máš pravdu ty alebo tvoj odporca. Venuj radšej pozornosť každodenným úlohám a povinnostiam.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Za tvojím chrbtom sa deje čosi zlé, o čom nemáš ani potuchy. Mal by si si to všimnúť, lebo to môže mať pre teba veľký význam. Narazíš na odpor práve tam, kde si to najmenej očakával. Rýchlo sa dozvieš, komu za to vďačíš. Pomôže ti to rýchlejšie prekonať ťažkosti.

RYBY (19.2.-20.3.)

Zdá sa, že tvoje záľuby sú čoraz nákladnejšie. Tvoja hierarchia potrieb stojí hore nohami. Tvoji najbližší očakávajú, že konečne splníš dávne sľuby a začneš myslieť aj na iných. Keď to urobíš, obzor sa určite vyjasní. Neotáľaj, aby nebolo neskoro.

BARAN (21.3.-20.4.)

Poznáš podrobnosti istých udalostí trochu neskôr. Teraz sa musíš predovšetkým zotaviť a nábrať nových síl. Čaká ťa jedno dôležité rozhodnutie. Musíš však naň vybrať vhodný okamžik. Bude sa to spájať s vyriešením osobných problémov, ba aj finančných ťažkostí.

BÝK (21.4.-20.5.)

V poslednom čase sa obávaš, či budeš mať dosť síl a energie, aby si uskutočnil svoje plány. Nie je to však dostatočný argument. Čakaním nič nedosiahneš. Musíš začať rozhodne a premyslene konať, v čom ti môžu pomôcť najbližší priatelia a rodina.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Tvoje predstavy sú od základov chybné. Musíš zmeniť taktiku. Zdá sa, že ľudí nehodnotíš správne. Tí, s kým chceš spolupracovať, musia vyhovieť určitým podmienkam. Nobracaj sa k ľuďom chrbtom a dobre si rozmyslí, komu môžeš dôverovať.

RAK (22.6.-22.7.)

Onedlho sa naskytne vhodná príležitosť, aby si splnil svoje túžby. Všetky tvoje návrhy a iniciatívy budú prijaté priaznivo. Dôležitá bude však tvoja činnosť. Zmobilizuj všetky svoje sily, lebo tak šťastná zhoda okolností sa už nemusí zopakovať.

LEV (23.7.-23.8.)

Tvoja trpezlivosť bude zanedlho podrobená ťažkej skúške. Keď ju úspešne prejdeš, všetko sa obráti k lepšiemu. Zbavíš sa zlej nálady a obáv o budúcnosť, ako aj mnohých podozrení, väčšinou neopodstatnených. Energicky sa môžeš pustiť do nových dôležitých úloh.

PANNA (24.8.-23.9.)

Zdá sa, že obviňuješ celý svet za svoje neúspechy. Pouvažuj však, či tvoje konanie bolo vždy v poriadku, či príliš nepodliehaš vplyvom okolia. Nie je náhodou tak, že sa najprv pre niečo rozhodneš a potom cúvaš? Prestaň váhať, nepočúvaj našepkávačov a sám sa rozhodni.

VÁHY (24.9.-23.10.)

V najbližšom období ťa asi čakajú nové známosti a snáď aj nové priateľstvá. Konečne sa vymaníš z istej rezervovanosti k ľuďom. Pamätaj, že nemôžeš byť vždy len divákom, musíš sa stať účastníkom. Nezabúdaj ani na to, že priateľstvo nevydrží dlho bez vzájomnosti. (jš)

NÁŠ TEST

Dokážete vyjsť z platu?

1. Jedlo do zamestnania...

a/ si beriete z domu, aby ste ušetrili – 10; b/ kupujete cestou do práce – 5; c/ nenosíte, chodíte na obed – 0.

2. Ako často nakupujete potraviny?

a/ raz za týždňa viac – 5; b/ denne to, čo potrebujete – 0; c/ raz za mesiac veľký nákup – 10.

3. V supermarketoch nakupujete podľa...

a/ momentálnej chuti – 0; b/ presne pripraveného zoznamu – 10; c/ obsahu peňaženky – 5.

4. Z televízných správ sa dozviete, že má zdražieť cukor...

a/ je vám to jedno – 0; b/ zásobíte sa aspoň 10 kilogramami – 10; c/ pre istotu si kúpite kilo do zásoby – 5.

5. Pred výplatou...

a/ je vaša peňaženka prázdna – 0; b/ máte toľko, aby ste vydržali – 5; c/ nemáte s peniazmi problémy – 10.

6. Oblečenie si najradšej kupujete...

a/ v značkových obchodoch – 0; b/ v tržnici, kde je najlacnejšie – 10; c/ podľa nálady – 5.

7. Čo vám napadne pri slove Vianoce?

a/ pokoj, vôňa koláčov – 5; b/ peniaze, ktoré zasa miniete na darčeky – 10; c/ plné obchody, nervozita – 0.

8. Letáky zo supermarketu s vyznačenými zľavami...

a/ ihneď vyhadzujete – 0; b/ prečítate a podľa nich nakupujete – 10; c/ občas podľa nich kupujete – 5.

9. Zvyšky jedla od obeda alebo večere...

a/ vyhodíte – 0; b/ zmrazíte, niekedy sa môžu zísť – 10; c/ spotrebujete – 5.

10. Ovocie alebo zeleninu zo záhradky...

a/ zavaríte a zmrazíte – 10; b/ rozdáte – 5; c/ nemáte, pestujete iba kvety – 0.

11. Obnosené alebo nemoderné oblečenie...

a/ dáte na charitu – 5; b/ odnesiete do odpadu – 0; c/ nosíte, kým je to možné – 10.

12. Vždy pred spaním...

a/ skontrolujete byt, či je všade zhasnuté – 10; b/ dáte si za pohárik – 0; c/ idete si zabehať – 5.

13. Na večeru do reštaurácie...

a/ chodíte len výnimočne – 5; b/ nikdy nechodíte – 10; c/ zájdete kedykoľvek – 0.

VYHODNOTENIE:

0-40 bodov: Žijete od výplaty k výplate. Ak sa vám niečo páči, neviete si to odoprieť. Žijete iba raz, predsa sa nebudete obmedzovať. Skúste si občas niečo odložiť.

45-85 bodov: Žijete podľa hesla, že peniaze nemajú vládnúť vám, ale vy im. Z každej výplaty si niečo odložíte, a tak máte vždy železnú rezervu. Pri veľkých nákupoch považujete, čo a kde kúpite, z menších si nič nerobíte.

Viac než 85 bodov: Nikdy sa vám nemôže stať, že pred výplatou máte prázdnu peňaženku. Všetky výdavky máte dopredu dôkladne naplánované. Dajte si však pozor, aby sa vaša šetrnosť nezmenila na lakomosť. (jš)

MENO VEŠTÍ

ŠIMON – dôvtipné, suverénne, egoistické a dravé meno.

Je to často človek pomerne nízky buď strednej postavy, štíhly, so svetlými, hnedými buď červenými kučeravými vlasmi, podlhovastou tvárou a čiernymi, sivými alebo modrými očami. Pochádza obyčajne z početnej roľníckej buď remeselníckej rodiny. Šimonovi sa v škole nedarí najlepšie a niekedy musí opakovať triedu. Má však zmysel pre kreslenie a veľké technické nadanie. Svoje vzdelanie končí často základnou školou, občas učňovkou a len zriedka strednou školou. Fyzicky je veľmi zdatný, preto od detstva je nadšeným športovcom. Má zmysel pre kolektívne hry, najmä futbal a hokej.

Žení sa pomerne skoro a obyčajne šťastne – dostáva sa mu dobrá, múdra a nadaná žena. Mávajú 2-3 deti, ktorým chcú

zabezpečiť všetko, najmä vzdelanie, aj keď niekedy nie sú najnadanejší. Šimon je cholerický tým, rýchlo vzplanie a len pomaly sa ukludňuje. Rád rozkazuje a uznáva len tých priateľov, ktorí sa mu dokážu podrobiť. V zamestnaní je dobrým a ceneným pracovníkom. Ako šéf býva náročný, opatrný a často podozriavavý. Najčastejšie býva kresličom, mechanikom, technikom, zväračom, občas aj novinárom. Je výborným organizátorom, rozhoduje sa až po starostlivom uvážení. Preto nielen sám, ale aj jeho skupina, za ktorú je zodpovedný, vždy splní úlohu, ktorú prisľúbil buď sa podujal urobiť. Veľmi sa stará o svoj zovňajšok a je veľmi ctižiadostivý a dômyselný. Často trpí na neurózy, srdcové choroby a reumatizmus. Je dobrým manželom a prísny, ale spravodlivým otcom. Keďže je veľmi sporivý, niekedy až skúpy, stáva sa pomerne rýchlo zámožným. Vyhýba sa alkoholu, ženám a akýmkoľvek hazardným hrám. Dožíva sa pomerne vysokého veku. (jš)

- Pretože mi tam povedia: Napíš A.

- A prečo nechceš napísať A?

- Lebo potom mi povedia: Napíš B!

* * *

- Francúz, - hovorí Parížanka, - dvorí postupne: najprv bozká ženu ruku, potom krk, ucho...

- Ach, - povzdychne si Američanka, - naši sa vtedy už vracajú zo svadobnej cesty!

* * *

- Predovšetkým, vraví lekár, musíte prestať piť a fajčiť.

Pacient sa pozrie skúmavo na lekára a pýta sa:

- Pán doktor, nebola tu predo mnou moja stará?

* * *

Z Divokého západu:

Do redakcie istých texaských novín vchádza rozčúlený občan:

- Vo vašich novinách ste včera uverejnili správu o mojej smrti. Žiadam o okamžitú opravu!

- Ale, pravdaže, to nie je problém – odpovedá šéfredaktor a stláča zvonček. Keď o chvíľu prišiel redakčný sluha, vraví mu:

- John, prosím vás, zastrelte toho pána.

* * *

- Ja nechcem ísť do školy! – kričí malý Jožko.

- Prečo?

Žena vyčíta mužovi:

- Zasa si nedodrжал slovo! Zariekol si sa predsa, že nebudeš vysedávať v krčme!

- Veď som ani nesedel, pil som pri pulte postojacky!

* * *

Neskoro v noci zobudí žena svojho muža:

- Čo je, čo sa stalo? - vykrikne manžel.

- Nič zvláštne. Len nepochopím, ako môžeš tak pokojne spať, keď máš malý plat.

* * *

- Prečo plačeš chlapče?

- Ale, brat rozbil oblok.

- No veď preto nemusíš plakať.

- Lenže my sme dvočatá a otec nas nikdy nevie rozoznať.

* * *

- Dedko, kedy sa začína staroba?

- Staroba, vnuk môj, sa začína vtedy, keď sa ti všetky dievčatá zdajú pekné.

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa aspoň raz pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám sníval:

- Komín, továrenský – nájdeš dobrú prácu; dymiaci – blahobyť.

- Košík s kvetmi – šťastie v láske; prázdny – tvoja láska nebude opätovaná; zavretý – dozvieš sa nejaké tajomstvo.

- Kotva – pôjdeš na nepríjemnú cestu.

- Krabica – zahrabeš svoje šťastie.

- Krádež – opäť získaš stratený majetok

- Kravské mlieko – tvoje zdravie sa často mení.

- Krčma – časté rokovania a porady.

- Kríž pri ceste – radostné posolstvo; opletený kvetmi – domáce šťastie; prevrátený – nájdeš východisko z ťažkej situácie; kľačať pred ním – krstiny v rodine.

- Krmenie hydiny – hádka v domácnosti.

- Kúdeľ – budeš mať čo robiť s hrubým blbcom.

- Kúpeľ vo vani – zbavíš sa nemocí a starostí; v rieke – pred tebou vytrvalosť a sila; v kalnej vode – problémy, starosti; v studenej vode – malé zdravotné starosti; v teplej vode – dobrý život a pôžitok; v oblečení – budeš dedič.

- Kúrence – niekto ti urobí napriek.

- Kvetinárstvo – čoskoro sa dostaneš do tiesne.

- Kvitnúci strom – veľa šťastia; suchý – neúspech; s ovocím – nájdeš dobrého priateľa; opadaný – tvoje nádeje sa rozpadnú. (jš)

Rakúska atrakcia. Starosta rakúskeho mestečka Fucking vyzval britských turistov, aby prestali odcudzovať značky s názvom obce. Toto malé mestečko vždy priťahovalo pozornosť turistov, ktorí ním prechádzajú od neďalekého Salzburgu a

pózujú pre značkami. Peniaze, ktoré turisti v mestečku utratia, sú vítané, avšak miestni už majú po krk stáleho nahrádzania značiek, ktoré ľudia kradnú ako suveníry. Starosta uviedol, že vlni hlasovali o premenovaní obce, avšak rozhodli sa ponechať starý názov. Fucking existuje približne 800 rokov pravdepodobne od príchodu pána Fucka či rodiny Fuckovcov do regiónu. Koncovku -ing si pridali dodatočne.

Stredoveké zdravé zuby. Najnovší výskum dokázal, že stredovekí roľníci mali kvalitnejšie zuby ako dnešní ľudia, pretože údajne trávili podstatne dlhší čas žutím jedla. Profesor Wolfgang Arnold z univerzity Witten/Herdecke skúmal telesné pozostatky ľudí pochovaných medzi piatym a deviatym storočím. Objavil, že títo ľudia mali zuby v lepšom stave ako ich potomkovia, hoci nikdy nevideli zubnú kefku. Sám výskumník sa čudoval, prečo je to tak. Dospel napokon k záveru, že títo ľudia jedli veľa surovej zeleniny alebo cereálií, ktoré však neboli premočené mliekom a o to dlhšie to žuli. To je dôvod, prečo ich rozklad zubov bol tak zredukovaný.

Tri manželky. Keď sa 59-ročný riaditeľ firmy Melvin Reed prebral z narkózy po operácii by-passu, uvidel pri svojej posteli tri nahnevané ženské tváre a hneď vedel, že ho čakajú problémy. Všetky tri dámy boli totiž jeho zákonitými manželkami. S prvou - Jean Pamelou Graftonovou - sa oženil ešte v roku 1966. Dennise Harringtonovej prisahal večnú lásku v roku 1998 a tretí raz si to zopakoval v roku 2003, keď po jeho boku stála Lindsay Hutchisonová. Ani s jednou z manželiek sa Reed nerozviedol a ženy o sebe nevedeli. Pravda o mnohoženstve 59-ročného Brita vyšla najavo až po jeho operácii, keď sa manželky s obavami o zdravie svojho drahého vybrali za ním do nemocnice. Manželky číslo dva a tri sa rozhodli pre razantné riešenie a vyhlásili, že o záletníkovi Reedovi nechcú počuť už ani slovo, len Jean Pamela povedala, že s Melvinom bude žiť naďalej, keď si odpyká osemmesačný trest väzenia za dvojité bigamii.

Pes na hľadanie spermii. Švédsko polícia v meste Göteborg trénuje psa, ktorý bude vyhľadávať nie drogy a výbušniny, ale spermie v prípadoch znásilnenia. S najväčšou pravdepodobnosťou pôjde o prvého policajného psa na svete, ktorý bude poverený takouto špeciálnou činnosťou. Štvornohého pátrača v súčasnosti cvičia s „čerstvými spermiami“, ktoré polícia získava z nemocníc. Pes údajne robí pokroky. Göteborgská polícia spolu s vedením švédskej kriminálky sa snaží získať pre psa všetky potrebné povolenia, aby mohol byť nasadený. S najnovším pátračom počíta polícia najmä v teréne - pod holým nebom, teda v lesoch a parkoch, kde vypátrať spermie a aj páchatela je veľmi ťažké. Zo 479 prípadov znásilnenia vo Švédsku v minulom roku sa až 140 odohralo mimo domu, bytu či inej budovy.

Muži by nemali upratovať. Ako tvrdia japonskí vedci, muži sa upratovaniu nevyhýbajú z lenivosti, ale výlučne preto, aby si chránili zdravie. Podľa ich názoru sa totiž práve u mužov môže rozvinúť výrazne silnejšia alergická reakcia na prach v domácnosti, ako u žien. Výsledky prieskumu verejnej mienky na vzorke 700 mužov i žien ukázali, že muži reagovali na 33 z 35 skúmaných alergénov, kým ženy iba na desať z nich. Japonskí vedci dospeli na základe prieskumu k záveru, že muži sa radšej majú k upratovaniu stavať zdržanlivo.

Marihuana pre uralské kravy. Podľa ruského denníka Novye Izvestia budú kravy z uralskej oblasti Sverdlovsk dostávať v zime namiesto sena marihuanu. Pracovníci protidrogovej

jednotky tak rozhodli o takmer 40 tonách skonfiškovanej rastliny, ktorú pravdepodobne pestovala mafia. Podľa hovorca federálneho úradu boja s drogami na väčšine tamojších lúk díleri pestovali marihuanu. Keby ju zničili iným spôsobom, nemal by dobytok čo zrať. Nikto si však nie je istý, aké mlieko budú dávať kravy kŕmené senom s marihuanou. Po rozpade Sovietskeho zväzu sa v tejto krajine dramaticky zvýšil problém drogových závislostí. Veľké množstvo drog obvykle končí na skládkach, kde ich polícia páli.

Smrť za počítačom. Istý 28-ročný muž z Južnej Kórey zaplatil životom za svoju lásku k počítačovým hrám. Zlyhalo mu srdce po 50 hodinách strávených pri hre takmer bez prestávky. Spred obrazovky odchádzal iba vtedy, keď potreboval zísť na toaletu. Navyše doprial si len v minimálne množstvo spánku na improvizovanom lôžku. Príčinou jeho smrti bolo

zlyhanie srdca spôsobené vyčerpaním. Podľa miestnej tlače tento mladý muž nedávno odišiel zo zamestnania, aby mohol tráviť viac času pri počítačových hrách. Keď sa dlho nevracal domov, matka požiadala jeho kolegov, aby ho našli. Dostali sa k nemu vo chvíli, keď povedal, že o chvíľu skončí a pôjde domov. O niekoľko minút neskôr zomrel.

Dychovka z Krempách

Hrajú Podvlčania

Vystupuje dychovka z Jurgova

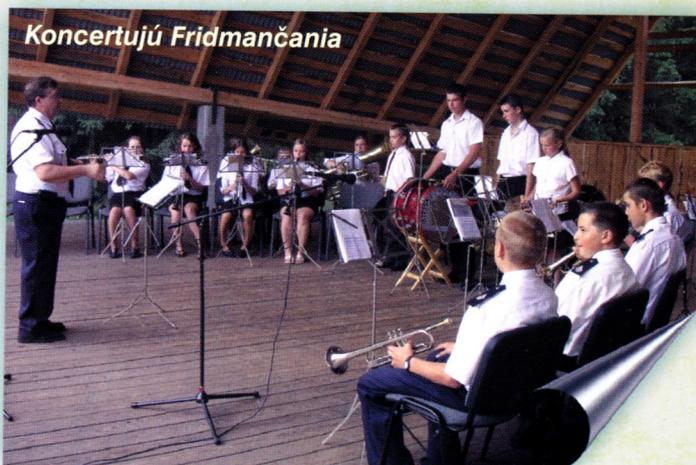
Na scéne dychovka z Nižných Lápš

Z PREHLIADKY KRAJANSKÝCH DYCHOVIEK

Foto: A. Klukošová

Dychovka nižnolapšanskej gminy

Koncertujú Fridmančania

Hrá dychovka z Vyšných Lápš

Vystupuje belianska dychovka

Jesenny západ slnka na Spiši. Foto: F. Paciga

DRUKARNIA

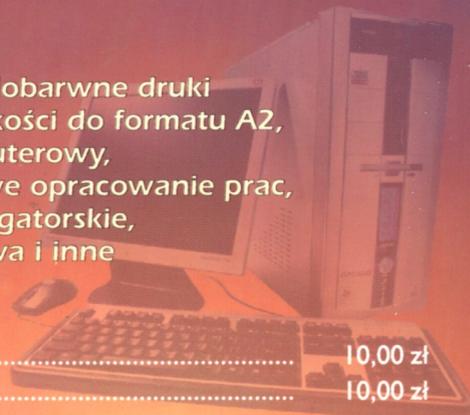
Towarzystwa Słowaków w Polsce

adres biura Zarządu Głównego TSP:

ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: (012) 634-11-27, 632-66-04, 633-09-41
fax: (012) 632-20-80
e-mail: zg@tsp.org.pl
NIP: 676-01-12-788
nr konta: Bank Polska Kasa Opieki S.A.
III/O Kraków 36-1240-2294-1111-0000-3708-6972

Oferujemy:

- jedno- i wielobarwne druki wysokiej jakości do formatu A2,
- skład komputerowy,
- kompleksowe opracowanie prac,
- prace introligatorskie,
- wydawnictwa i inne

Polecamy do nabycia nasze publikacje:

■ Almanach, Słowacy w Polsce cz.III, (rocznik), Kraków 1995	10,00 zł
■ Almanach, Słowacy w Polsce cz.VI, (rocznik), Kraków 1999	10,00 zł
■ Almanach, Słowacy w Polsce cz.VII, (rocznik), Kraków 2000	10,00 zł
■ Almanach, Słowacy w Polsce cz.VIII, (rocznik), Kraków 2002	10,00 zł
■ Almanach, Słowacy w Polsce cz.IX, (rocznik), Kraków 2002	10,00 zł
■ J. Ciągwa, J. Szpernoga, Słowacy w Powstaniu Warszawskim, Kraków 1994	8,00 zł
■ Zbigniew Tobjański, Czesi w Polsce, Kraków 1994	10,00 zł
■ J. Ciągwa, Dzieje i współczesność Jurgowa, Kraków 1996	10,00 zł
■ H. Homza, St. A. Sroka, Štúdie z dejín stredovekého Spiša, Kraków 1998	11,00 zł
■ Miejsce w zdarzeniu antologia współczesnych opowiadań słowackich, Kraków 1998	12,00 zł
■ Vlastimil Kovalčík, Klucz Światła wybór poezji, Kraków 1998	13,00 zł
■ Pavol Országh Hviezdoslav, Deti Prometeusa, Kraków 1999	20,00 zł
■ Miasta i Miejsca, Mestá a Miasta, Kraków 2001, II polsko-słowackie spotkania poetów	10,00 zł
■ Antologia współczesnej poezji słowackiej, Kraków 2002, w przekładach Bohdana Urbankowskiego	15,00 zł
■ Julian Kwiek, Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1945–1957, Kraków 2002	10,00 zł